Opłata pozctowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשען

הײנט 8 זײטען

נייער פאלקסבלאט

№ 217 | Łódź, Poniedziałek, 17 września 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ח׳ תשרי תרצ״ה | № 217

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פוילישע פליהער געזיגט

אין אינטערנאציאנאלע פליה-קאנקורס

קאפיטאן באיאן אויפן ערשטען ארט, פלאנטשינסקי אויפן צווייטען

וו א ר ש א, 16 (טעלעפאניש).

בעכטען איז פערענדיגט געווארען דער אינטערנאציאנאלער פליה-קאנקורס (שאלאנדזש), אין וועלכען ס׳האבען אנטיילגענומען: פוילען, דייטשלאנד, טשעכאסלאוואקיי און איטאליען. נעכטען איז פארגעקומען די לעצטע קאנקורענץ אין שנעל-פליהען אויפ׳ן שטח ווארשא, גאוואסאלגא, גלאוואטשאוו, ווארשא.

געזיגט האט אין דער לעצטער קאנקורענץ ווי אויך אין דער אלגעמיינער פונקטאציע דעצידירט קאפיטאן באיאן, דער צווייטער איז געוועז פלאנטשינסקי, אויפ׳ן דריטען ארט געפינט זיך זיידעמאן (דייטשלאנד).

קאפ. באיאן האט דערגרייכט 1896 פונקטען פלאנטשינסקי 1866 פונקטען, אסטערקאמפ 1810 פונקטען.

* * *

אויפ׳ן מאקאטאווער פליה-פלאץ האט זיך פערזאמעלט א׳עולם פון עטליכע צעהנדליג טויזענד פערזאן, אפווארטענדיג אויפ׳ן רעזולטאט פון דער גרויסער אינטערנאציאנאלער פליה-פערמעסטונג, אויפ׳ן פליה-פלאץ איז אויך געוועזן דער מלוכה-פרעזידענט מיט זיין פרוי, מיניסטארען, שעף פון פוילישען פליה-וועזען פולק. רייסקי, פרעזעס פון ארעאקלוב פירשט ראדזשיוויל און אנדערע הוכגעשטעלטע פערזענליכקייטען. ס׳זענען כסדר אנגעקומען ידיעות, אז קאפ. באיאן פליהט ענטגילטיג צום זיג.

ארום האלב 6 האט זיך בעוויזן דער אעראפלאן פון קאפ. באיאן, די אוואציעס האבען נישט געהאט קיין גרעניץ. קאפ. באיאן איז גלייך אויפגענומען געווארען דורך דעם מלוכה-פרעזידענט אין זיין לאזשע. די ארקעסטערס האבען געשפילט די נאציאנאלע הימנען פון די מלוכות, וועלכע האבען אנטיילגענומען אין דער פערמעסטונג. דער זיגער איז פערווארפען געווארען מיט בלומען. דער צעהנדליג-טויזענד-קעפיגער עולם האט זיך פון בעגייסטערונג, צוליבן זיג פון די פוילישע פליהער, גארנישט געקענט בערוהיגען.

די בעלוינונג פאר די זיגער איז א זעהר גרויסער. בלויז דער קלוב, וועלכער זיגט, בעקומט 100 טויזענד מארק מזומנים א חוץ דעם בעכער, וועלכער קאסט 20 טויזענד מארק, א חוץ די בעלוינונגען. וואס דער אינדיווידועלער זיגער בעקומט.

* *

וו א ר ש א, 16 (טעלעפאניש).

דער מלוכה-פרעזידענט האט דעקארירט דעם זיגער פון „שאלאנדזש" קאפיטאן באיאן מיט׳ן ארדער „פאלאניא רעסטיטוטא". קאפ. באיאנס מעכאניק שערזשאנט פאקושילקא איז דעקארירט געווארען מיטן פערדינסט קרייץ. אויך פלאנטשינסקי האט בעקומען „פאלאניא רעסטיטוטא".

קאמף וועגען די דריי נישט שטענדיגע ערטער

אין ראט פון דער פעלקער-ליגע

ליטווינאוו זאל זיין פארזיצער פון דער יאנואר-סעסיע

ג ע נ ף, 16 (ספ. טעל.)

די פעלקער-ליגע וועט היינט אויסוועהלען דריי מיטגלידער אין ראט. די ערטער זענען בעפרייט געווארען דורך די ביז-איצטיגע דריי פארשטעהער פון שפאניע, פאנאמע און כינע.

שפאניען וועט העכסטוואהרשיינליך צוריק געוועהלט ווערען, אויפ׳ן ארט פון פאנאמע וועט אריינגעהן אנאנדערע דרום-אמעריקאנישע מלוכה — טשילי. דאנעגען זענען פערהאן שוועריגקייטען וועגען דעם דייטשען אזיאטישען ארט. קאנדידאטען זענען כינע און טערקיי, אויב טערקיי זאל געוועהלט ווערען קומט אויס, אז איהר דעלעגאט זאל זיין פארזיצער פון דער יאנואר-סעסיע. אויב ס׳זאל נאכאמאל געוועהלט ווערען כינע וועט פארזיצער פון דער יאנואר-סעסיע זיין דער סאוויעטישער קאמיסאר ליטווינאוו.

* * *

ג ע נ ף, 16 (סט. טעל.)

דער היינטיגער טאג האט נישט געבראכט קיין שום פאליטישע געשעהענישען, דער גרעסטער טייל דעלעגאטען האט פערברענגט דעם זונטאגדיגען טאג אויסער גענף.

מובחרים שמובחרים ולִיבם והדיסם

אתרוגים

און אויך ארץ-ישראל-אתרוגים

1-טע קוועלע שוין צו בעקומען ביי

יחיאל קאפעלוש

און אויך ביי קלאצמאן, נאוואמיעסקא 4, פראנט געוועלב אין פראנט, ערשטער שטאק.

בעמערקונג: צו בעקומען אויך בעזונדער לולבים ביליג.

אתרוגים תנובת א״י

תוצרת ארצנו

אלע יודען קויפען היי-יאהר נאר ארץ-ישראל-אתרוגים

די איינציגע קוועלע אויף הורט און דעטאיל אין לאדז

בעריש פישהאף

קאנסטאנטינער 47, טעל. 169-20

פיליע: נאוואמיעסקא 12 ביי גאדזיס

„ 14 „ ריבאק

אויך דארט אין הויף. פאר בעלנים אויך קורפירער

דירעקט זעלבסט געבראכט פון טריעסט.

7.50 זל. טעגליך — אטוואצק — 7.50 זל. טעגליך

קלימאטישע וואלד-סטאציע

Sanatorjum D-ra med. W. PRZYGODY

לונגען-אפטיילונג: ס׳ווערען געהיילט לונגען-קראנקע לויט די נייעסטע מעטאדען.

כירורגישע אבטיילונג: עס ווערען געמאכט: אדמע, איבערברעכונג פון פערוואקסונגען, דורכשניידען פונ׳ם נערוו א. ז. וו.

ספעציעלער פאוויליאן: ריטשאלט-פרייזען צוגעפאסט צו דער איצטיגער קריזיס-צייט נעמען ארום: פולע אויסהאלטונג, מעדיצין, אויפזיכט, רענטגען, אנאליזען א. א.

כשר׳ע קיך! געשמאקע כשר׳ע קיך. כשר׳ע קיך!

פאר רעקאנוואלעסצענטען זארגפעלטיגע אויפזיכט.

א גמר חתימה טובה

ווינשען מיר ה׳

ד״ר עקיבא אוריזאהן

מיר ווינשען איהם, דאס ער זאל אויך ווייטער מצליח זיין אין זיין ארבייט פאר דעם געזונד פון דער בעפעלקערונג.

פאמיליע הערשקאוויטש

קילינסקיעגא 25.

צו דער פערלאבונג פון פרל.

מער מיט ה׳ לאמאש

ווינשען מיר זיי פיל גליק

אפרים וויעלונסקי און פאמיליע.

א גמר חתימה טובה

ווינשען מיר דער געעהרטער אדמיניסטר. פון „נייעם פאלקסבלאט", פריינד, בעקאנטע און פאמיליע, ווי אויך מיינע ג׳ קונדשאפט און גאר בעזונדער ווינשען מיר דעם ה׳ משה הינם לאנדוי און פרוי פאר זייער איידעלעס גוטהערציגקייט, וואס זיי טוהן אין אונז, זאל זיי דער ליבער גאט בעלוינען מיט א גוט געזונד און לעבען.

אברהם בלאכמאן און פרוי

עופות

ווערט געשחטן

אויף קילינסקיעגא 35

בהשגחת ועד הרבנים דפה.

Dr. HELLER

ספעצ. פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

8 טראַגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט, זונטאג פון 11—2 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

Dr. Z. Henrykowski

ספעציאל ארצט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען אויף

פיעטריקאווער 86

טעל. 143-63

נעהמט אן פון 8 — 11 און פון 6 — 9 אווענד.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע זאל.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

עופות

שחט-הייזער

זענען געעפענט. געווארען צו שחט׳ן:

1) וואסבאדניא 7

2) וואסבאדניא 43

3) זאכאדניא 58

4) קילינסקיעגא 35

5) יולויש 36

6) וואלבארסקא 8

אין באלוט נור דאס איינציגע שחט-הויז צעגלאנא 11.

שוחטי עופות

בהשגחת ועד הרבנים.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1^{30}—2^{30} מיטאג און פון 7—9 אווענד.

זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

Dr. med.

Leon Familier

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען אויף

6. שערפיעז 37 (בענעדיקטא)

נעהמט אן פון 5—7 נאכם.

פאר גאלד, בריליאנטען

ביזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

אונזער ג׳ וויצע-פרעזעס

שמואל ראזענזאן

צוליב׳ן טויט פון זיין הייסגעליבטע און אונפערגעסליכע מוטער

נ״ע חיה שרה

דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען מיטגעפיהל.

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג פון שנייטער-הורטאווניקעס און קעלבער-שנייטער, פאדזשעטשנא 10.

יודען דאַרפֿען פֿערטיידיגען די פּולע אַפּהיטונג פֿון מינדערהייטס-געזעץ

ערקלערונג פֿון ד"ר נחום גאָלדמאַן

ג ע נ ף, 16 (יט"א טעלעגראַפיש)

ד"ר נחום גאָלדמאַן האָט נאָך אַ קאָנפערענץ מיטן מיניסטער בעק, איבערגעגעבן דעם יט"א-פאָרשטעהער פאָלגענדע ערקלערונג:

די יודישע דעלעגאַציע אויף דער פרידענס קאָנפערענץ, וועלכע האָט אַנגעווענדעט אַלע מיט לען וועגען זיכערען די מינדערהייטס-רעכט, בע טראַכט די אָנגענומענע רעזאָלוציעס אויף דער פרידענס קאָנפערענץ צו שאַפען אַן אוניווערסאַלען סיסטעם פאַר אינטערנאַציאָנאַלע מינדערהייטס שוץ.

די געשעהענישען נאָך מלחמה צייט, בעזונג דערס די לאַגע פֿון די יודען אין דייטשלאַנד איז אַ בולטער בעוויין ווי נויטווענדיג ס'איז אָפּצוהי טען דעם מינדערהייטס שוץ.

די יודען בעגריסען אַלע שריט אין דער ריכ טונג. די יודישע פאָרשטעהער קאָנסטאַנטירען, אַז די פּוילישע רעגירונג בעקעמפט אַלע אַנטיסעמי טישע טענדענצען. זיי שטעלען אָבער פעסט, אַז די מינדערהייטס טראַקטאַטען זענען נישט געשאַפען געוואָרען פאַר אַ בעשטימט לאַנד אָדער בעשטימטע רעגירונג, נאָר שטעלט מיט זיך פאָר אַ סיסטעם פֿון אַ פּערמאַנענטען שוץ פאַר אַלע לענדער, וואָס אונטערליגען די דאָזיגע אָפּמאַכען.

די יודען, אונאָפּהענגיג פֿון בעשלוס פֿון פעלקער בונד בנוגע פּוילענס פאָרשלאַג, דאַרפֿען פֿערטיידיגען די פולע אָפּהיטונג פֿון מינדערהייטס רעכט, וואָס זענען פאָרמולירט געוואָרען אין די שלום טראַקטאַטען.

פּרעזידענט נחום סאָקאָלאָוו אין ארץ-ישראל

י ר ו ש ל י ם, 16 (יט"א טעלעגראַפיש)

פּרעזידענט נחום סאָקאָלאָוו איז נאָך עטליכע חדשים זיין אין אַפריקע, אָנגעקומען קיין ארץ-ישראל.

16 אַרבייטער פּערשיט געוואָרן בעת אַ קוילען-גרובען-קאַטאַסטראָפע

ק אַ ט אָ וו י ץ, 16 (ספּ. טעל.)

אין אַטאַלער שלעזיען אין קוילען-גרובען דעלבריק איז פאָרגעקומען אַ שרעקליכע קאַטאַסטראָפע ס'זענען פּערשיט געוואָרען 16 אַרבייטער, 10 זענען לייכט פּערוואונדעט געוואָרען און 4 שווער.

23 טויזענד יודישע עולים איז משך פֿון די ערשטע 8 חדשים פֿון היינטיגעם יאָהר

אַ שטייגערונג פֿון 40 פּראָצענט אין פערגלייך מיט'ן פאָריגען יאָהר

י ר ו ש ל י ם 16 (ספּ. טעל.)

לויט די ציפערען פֿון דער יודישער אַגענץ זענען אין משך פֿון דעם לעצטען חודש אויגוסט ה. י. אריינגעקומען קיין ארץ ישראל דורך די פּאָרטען פֿון יפו און חיפה 2.760 יודישע עולים. עס פעה לען נאָך די ציפערען פֿון די יודישע עולים, וואָס זענען אריינגעקומען דורך די יבשה גרענעצען פֿון לאַנד, ווי אויך די צאָהל טוריסטען, וועלכע האָבען אין לויף פֿון דעם חודש בעקומען די ערלויבניש לעגאַל צו בלייבען אין ארץ ישראל.

אין די אַכט חדשים פֿון היינטיגען יאָהר 1934, זענען אריינגעקומען קיין ארץ-ישראל 22.062 לעגאַלע יודישע עולים. ווען מיר וועלען נאָך דערצו צורעכענען די צאָהל יודען, וואָס זע-נען אריינגעקומען אין אויגוסט דורך די יבשה-גרעניצען און די טוריסטען, וועלכע האָבען אין דעם חודש בעקומען די ערלויבניש צו בלייבען אין לאַנד, וועט די לעגאַלע יודישע איינוואַנדע-רונג אין משך פֿון די דאָזיגע אַכט חדשים האָבען דערגרייכט אַ צאָהל פֿון בערך 23 טויזענד.

אין די זעלבע אַכט חדשים פֿון פאָריגעס יאָר 1933, איז די צאָהל לעגאַלע יודישע עולים געווען 16.178

מיר האָבען אַלזאָ אין משך פֿון די דאָזיגע אַכט חדשים צו פערצייכענען אַ פערגרעסערונג אין דער יודישער עליה קיין א"י מיט בערך פערציג פּראָצענט אין פערגלייך מיטן פאָריגען יאָהר

אַלס קאַפּיטאַליסטען זענען אין משך פֿון די אַכט חדשים פֿון היינטיגס יאָהר אריינגעקומען קיין ארץ ישראל 4.611 עולים (דאָס פאָריגע יאָהר זע-נען אין משך פֿון די זעלבע 8 חדשים געקומען בלויז 2.225 עולים אַלס קאַפּיטאַליסטען), אויפ'ן סמך פֿון די סערטיפיקאַטען פֿון דער יודי-שער אַגענץ – 11,582 עולים (אין דער זעלבער תקופה פֿון פאָריגעס יאָהר 9,963. (פאָלקאָר)

נאָך זענען פֿערהאַן מענשען, וועלכע ווילען נישט אַנערקענען מאַרגאַרין דעם געהעריגען פּלאַץ צווישען אַלע אַנדערע מזונות. עס איז וויכטיג צו אונטערשטרייכען, אַז די ענטוויקלונג פֿון דער „מאַרגאַרין-אינדוסטריע“ האָט שוין איבערגעשטיגען אַ יובל. אין משך פֿון די 50 יאָהר אַרבייט מען כסדר מיט אַלע כוחות אויף דער פערבעסערונג פֿון דער פּראָדוקציע, מאַרגאַרין איז נישט אַ כעמיש אָדער קינסטליך פעטס נאָר אַ ריין נאַטור-פעטס.

מאַרגאַרין „מנורה“ ווערט אויסגעאַרבייט נאָר פֿון אַזעלכע רויה-שטאָפען, וואָס זענען נאַרהאַפט און געזונד ווי למשל: פלאַנצען-פעטס, בוטאַטער, מחוץ לזה זענען פֿערהאַן אין מאַרגאַרין וויטאַמינען און אייער-געלעכלער, זי האָט אַ גוטען טעם און איז תמיד פריש. מיט דער מאַרגאַרין „מנורה“ קאָן מען גוט און געשמאַקפול קאָכען, בעקען און בראָטען. מיט מאַרגאַרין „מנורה“ קאָן מען בעסער שעהן און גוט חלות, קיכלעך, טאָרטען און בכלל זיסיגקייטען, מיט מאַרגאַרין „מנורה“ קאָן יעדע בעל-הבית-טע דאָס געבראָטענס שעהן אויסברוינען אַ סך שענער און בעסער ווי אויף שמאַלץ.

די מאַרגאַרין „מנורה“ איז בכלל גוט צו אַלע מאכלים און אויך צו ברויט, „מנורה“ איז כשר און פּאַרעווע און קאָן גענוצט ווערען אפילו למהדרין מן המהדרין, יעדע בעל הביה'טע וועלכע האָט נאָר איינמאָל גענוצט „מנורה“ קאָן זיך שוין אָהן מאַרגאַרין נישט בעגעהן — און בענוצט שוין כסדר געריבער, ווי קאַקאָס אָדער בכלל פעטסען וואָס געפינען זיך אויפ'ן מאַרק, ווייל די מאַרגאַרין „מנורה“ ברענט נישט נאָכן עסען, בשעת'ן קאָכען, באַקען און בראָטען רויכערט זי נישט ווי דער בילינער בוטאַטל, קאַקאָס אָדער אַנדערע פעטסען, האָט נאָך ווער ביז איצט נישט גענוצט די מאַרגאַרין „מנורה“ איז עס נאָר דערפאַר, ווייל עס זענען איהם נישט געווען בעקאַנט די אויבענדערמאָנטע מעלות.

אויב איהר האָט ביז היינט נאָך נישט גענוצט אין אַמער קויף די מאַרגאַרין „מנורה“ מחמת עס תיכף אויף די ימים נוראים, איהר דאַרפט אפילו נישט קויפען אַ גאַנץ קילאָ אויף אַמאָל, ווייל אין יעדען שפּיין-געשעפט קאָנט איהר צו יעדער צייט בעקומען פרישע „מנורה“ אין אָרי-גינאַל-פּאַקונג מיט דעם „AMADA“ קאָפּ צו פערטעל ק"ג.

פּרובט איהר וועט קיינמאָל קיין חרטה נישט האָבען.

פּוילישע שיף „דאַר פּאָמאָזשאַ“ אַרויסגעשוואומען אויף אַ רייזע ארום דער וועלט

ג ד י נ י ע, 16 (ספּ. טעל.)

היינט איז פייערליך געזעגענט געוואָרען די שילער-שיף „דאַר פּאָמאָזשאַ“, וועלכע איז אַרויס-געשוואומען אויף אַ רייזע אַרום דער וועלט דורך קאָפּענהאַגען, האַאיטי, פּאַנאַמע-קאַנאַל, האָנאָלולו, יאַפּאַן, כינע, סינגאַפּור, אַפריקא און אונגאַרן. ביי דער פייערליכקייט איז אַנוועזענד געווען דער האַנדעלס-מיניסטער רייכמאַן, וועלכער האָט גע-האַלטען אַ גרויסע רעדע. ס'זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען הולדיגונגס-דעפעשען צום מלוכה-פּרעזי-דענט און מאַרשאַל פּילסודסקי.

ד"ר רינגעל הערט אויס עדות און בעשולדיגטע פֿון דער בית"ר - דעמאָנסטראַציע אין וואַרשעווער פּאַלעסטינע-אַמט

וו א ר ש ע, 16 (יט"א טעלעפאָניש)

דער וויצע-פּרעזעס פֿון ציוניסטישען קאָנגרעס געריכט ד"ר מיכאל רינגעל האָט געווײַלט אין וואַרשע ער האָט אויסגעהערט די עדות און בעשולדיגטע אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בית"ר דעמאָנסטראַציע אין לאָקאַל פֿון וואַרשעווער פּאַלעסטינע אַמט דעם 13. מאי ד. י.

לאָדזער נייעס

היינט — די ערשטע זיצונג פֿון דער ניי-געוועהלטער האַנדוו.-קאַמער

(א) היינט קומט פאָר די ערשטע זיצונג פֿון דער ניי-געוועהלטער האַנדווערקער-קאַמער. די זי-צונג וועט עפענען דער וואָיעוואָדע האַוקע נאָוואַק. דאַן וועלען פאָרקומען די וואַהלען פֿון אַ פּרעזי-דענט, וויצע-פּרעזידענט און פערוואַלטונגס-מיטגלי-דער. אויפן אָרט פֿון פּרעזידענט קאַנדידירען: דער ביזאיצטיגער פּרעזידענט זאַושיצקי, דאַן די ה"ה אָפּטשינסקי און ראַליק.

מעגליכקייט פֿון ליקווידירען דעם שטרייק פֿון די זיידען-אַרבייטער

(2) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, וועט היינט 10 אַ זייגער אינדערפריה ביים אַרבייטס-אינספּעקטאָר פאָרקומען אַ בשותּפותדיגע קאָנפערענץ פֿון די שטרייקענדע זיידען-אַרבייטער און די אַר-בייטס-געבער.

ווי ס'איז פאָראויסצוזעהען וועט זיך אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ פערענדיגען דער לאַנג-דויערנדער שטרייק פֿון די זיידען אַרבייטער.

נאָך מיניסטער בעקס שאַרפען אַרויסטריט אין גענף

שטימען פֿון דער ענגלישער פּרעסע

לאָנדאָן, 16. (ספּ. טעל.)

באַכדעם ווי דער אויסערן-מיניסטער סיימאָן איז צוריקגעקומען קיין לאָנדאָן, האָט די פּרעסע ווייטער אינטערפּרעטירט פּוילענס אַרויסטריט אין גענף.

„אָבסערווער“ האַלט, אַז אין די ענגלישע, פראַנצויזישע און איטאַליענישע דיפּלאָמאַטישע קריי זען שאַצט מען איצט מעהר רוהיג אָפּ דעם אמתן ציל פֿון פּוילענס שאַרפען אַרויסטריט, „אָבסערווער“ איז מודה, אַז באַכדעם ווי די פּוילישע דעלעגאַטען האָבען איצט אויסגעקלערט וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך איז דער פּוילישער ציל געוואָרען קלאָר און פער-שטענדליך.

דיזעלבע צייטונג האַלט, אַז דער מיניסטער בעק האָט פערזיכערט זיינע ענגלישע, פראַנצויזישע און איטאַליענישע קאָלעגען, אַז ער וועט נישט איינ-אָרדנען קיין אָבסטרוקציעס געגען די סאָוויעטענס אַריינטריט אין דער ליגע און פאַר געבען זיי אַ שטע-דיג אָרט אין ראַט, פּוילען האָט אָבער געמאַכט איהר פאָרשלאַג, כדי צו ווייזען, אַז זי פערטענדירט צו פול שטענדיגער גלייכהייט מיט די גרויסע מלוכות. איי-דער צו דעמאָנסטרירען געגען די סאָוויעטענס אַריינ-טריט אין דער ליגע האָט פּוילען אויסגעוועהלט אַן אַנדער באַרען, כדי צו בעווייזען איהר גלייכקייט מיט די גרויסע מלוכות.

„סונדיי טיימס“ שרייבט, אַז אין דער פעלקער ליגע קען מען אויספיהרען באַר מיט אַ שאַרפען אַר-רויסטריט, דאָס האָבען שוין פריהער געמאַכט די דייטשען און איטאַליענער, פּוילען ווייסט וועגען דעם די פעלקער-ליגע בלייבט טויט צו לאָגישע אַרגומענ-טען און ווערט נאָכגיביג ערשט אונטער דער דראָ-הונג פֿון כוח.

ווען די דייטשען זענען אַריינגעטרעטען אין דער ליגע, האָבען זיי באַלד אָנגעהויבען צו אַטאַקי-רען פּוילען אויפן יסוד פֿון די מינדערהייטס-טראַ-קטאַטען, אויף יעדער זיצונג האָט מען געדאַרפט אויסהערען די דייטשע פּראָפּאַגאַנדע-אַנקלאַגען. די פּאָליאַקען זענען געווען הילפלאָז, ווייל די דייטשען זע-נען נישט געווען געבונדען מיט קיין מינדערהייטס-טראַקטאַט. די פּאָליאַקען האָבען דעריבער בעשלאָסען — שרייבט די צייטונג — נישט איבערצוחזרן ווייטער די דאָזיגע ערפאַהרונג מיטן מאָמענט ווען צו דער ליגע'ס'ן צוגעטרעטען סאָוויעט-רוסלאַנד,

בר יסעל, 16. (ספּ. טעל.)

אַלע היינטיגע צייטונגען ציטירען די פּויל-ישע פּרעסע און בעטאָנען די איינהייטליכע שטעלונג אין פּוילען, צו דער שטעלונג, וועלכע מיניסטער בעק האָט אָנגענומען אין גענף.

אין צייטונג שרייבט: ס'איז צו בעוואונדערען וואָס די פעלקער-ליגע שווייגט ווען איינציגע מלוכות פערגוואַלדיגען אָפּען די טראַקטאַטען, אָבער מאַכט אַ טומעל, ווען די פּוילישע רעגירונג האָט פעסטגע-שטעלט אין גענף די ווירקליכע לאַגע.

וואַרשאַ, 16. (טעלעפאָניש).

אין גאַנץ פּוילען קומען פאָר מאַניפעסטאַ-ציעס אויף וועלכע די בעפעלקערונג סאָלידאַריזירט זיך מיט דער שטעלונג וואָס מיניסטער בעק האָט אָנ-גענומען אין גענף.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 17 סעפּטעמבער 1934

6,45 פריהמאָרגען-אויריציע, 6,48 גראַמאָ-פאָן, 6,58 גימנאַסטיק, 7,08 גראַמאָפאָן, 7,50 רעקלאַמע-קאָנצערט, 11,57 צייט-סיגנאַל, 12,03 ידיעות, 12,05 פּרעסע, 12,10 קאָנצערט, 1 ידיעות פֿון טאָג, 1,05 פּליטען, 3,30 עקספּאָרט-ידיעות, 3,35 בערזע, 3 45 לייכטע מוזיק, 4,45 אַ לעקציע אין דער דייטשער שפּראַך, 5 געזאַנג-רעטשיטאַל, 5,25 פּליטען, 5,50 רעפּעראַט, 6 פּליטען, 1,10 רעפּערטואַר פֿון די טעאַטערן, 6,15 קאַמעראַלער קאָנצערט, 6.45 אַ שמועס וועגען לאַנדקענטניש פאַר עלטערע קינדער, 7,25 אַ געזעלשאַפטליכע ווייל'ע, 7,30 פעליעטאָן, 7.50 ספּאָרט-ידיעות 8 לייכטע מוזיק, 8,45 אָוונד ידיעות, 9 קאָנצערט, 9.45 רעפּעראַט, 10 רעקלאַמע קאָנצערט, 10,15 טאַנץ מוזיק, 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען, 11,05 טאַנץ מוזיק.

Dr. Wołkowyski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02

נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען. מענער-שוועכע

נעהמט אָן פֿון 8–12 ביינאַג און פֿון 4–9 אָוונד.

ראַטעוועט אייער געזונט

קראַנקע אויף רופּטורען (ברוך-קראַנקהייטען)

ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע הייל-גומי-באַנדאַזשען פֿון מיין מעטאָדע העלפען ראַדיקאַל אונטער גאַראַנטיע אָהן אָפּעראַציעס פֿון אַלע מינים ברוך-קראַנקהייטען (רופּטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

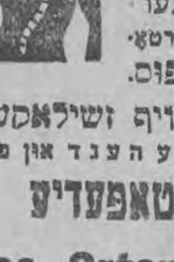

דאָס אַראָפּלאָזען זיך פֿון מאַגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פּערלעגען ספּע-ציעלע אינדיווידועל צוגעפּאַסטע בויך-באַנדאַזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) אָרטאָפּעדישע הייל-גאָרסעטען אויף ביינער שווינדזוכט און אַלע אַנדערע פעהלערן אָרטאָ-פּעדישע הייל-אַפּאַראַטען אויף פּלאַטפוס.

ספּעציעלע איינלאַגען לויט גיפּס-מאָדעלען, אויף זשילאַקעס-גומי-זאַקען לויט מאָס. קינסטליכע הענד און פיס

ספּעציעלער אנשטאַלט פאַר הייל-אָרטאָפּעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאָדז, פּיראַמאָוויטשאַ 9 (אַלגינסקאַ)

(פראָנט פּאַרטער), טעל. 177-09 נאָהנט פֿון לאָדזער פאַבריקס-באַהנהויף

בעמערקונג: דאָס ערשיינען פֿון די קראַנקע איזאונבעדינגט נויטיג. צאָהלרייכע דאַנקזאַגונגען און דאַנק-בריף.

(אין זגערזש אויף טלאָמאַצקאַ № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

לאדז 17 סעפטעמבער 1934

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז 17 סעפטעמבער 1934

נישט קיין שולן פון צווייטער קאטעגאריע

קאמף פאר אנ'אויטאנאם יודיש שול-וועזן

צו דער לאנגער קייט פון דער ביז גאר אנגעזייטיגטער פראגע, וואס רופט זיך: רעגולירונג פון דעם יודישן שול־וועזן אין פוילען, איז לעצטענס צוגעקומען נאך א טרויעריג רינגעלע, וואס איז נאך ביז איצט נישט בעהאנדעלט געווארען גענוג אין דער יודישער עפענטליכקייט. עס האנדעלט זיך דא וועגן די אזויגערופענע „שאבאסאווקעס“, דער טיפ שולען פאר יודישע קינדער, וואס איז איינגעפיהרט אין געוו. קרוין־פוילען און וועלכע די רעגירונג איז איצט צוגעטרעטן צו ליקווידירען.

נישט די עקזיסטענץ און דאס ווייטערע דערהאלטען פון דעם דאזיגען טיפ שולען דורך דער מלוכה, ווילען מיר איצט פערטיידיגען. מיר זענען קיינמאל נישט געווען קיין אנהענגער פון א מין „געטא שול“ פאר יודישע קינדער. וואס מיר האבען געפאדערט און וואס מיר פאדערען אויך היינט פון דער מלוכה, איז: אנערקענען און אויסהאלטען א אויטאנאם יודיש שול־וועזן און נישט קיין סורראגאט פון א שול־וועזן, וואו קינדער זאלען זיך פיהלען ווי תלמידים פון א צווייטער קאטעגאריע לגבי די שילער פון די איבעריגע מלוכה'שע שולען.

אנטקעגען וואס זאגען מיר דאס אלץ? — אנטקעגען דער העץ־קאמפאניע, וואס האט זיך אנגעהויבען אין געוויסע פוילישע קרייזען בקשר מיט דעם ליקווידירען פון די „שאבאסאווקעס“. אנטיסעמיטען מכל המינים האבען איצט געפונען א געלעגענהייט אויפצוהייבען א העץ־קאמפאניע געגען דעם ביסעל יודישע „לעהרער“, וואס זענען געווען בעשעפטיגט אין די „שאבאסאווקעס“, און וועלכע דארפען, לויט'ן פלאן פון דער מלוכה, איבערגעפיהרט ווערען אין די אלגעמיינע שולען און אויך קעגען די יודישע קינדער, וואס דארפען לויט דעם זעלבען פלאן איבערגעפיהרט ווערען אין די אלגעמיינע שולען.

אט די קאמפאניע טראגט א אפענעם זאאלאגיש - אנטיסעמיטישן כאראקטער. די דאזיגע קרייזען, אנגעשטעקט פון היטלעריזם, רוקען ארויס ראסען־טעאריעס, וואס מ'האט ביז איצט נישט געקאנט אין פוילען. זיי ווילען נישט — אזוי טענה'ן זיי — אנפערטרויען די דערציהונג פון די קריסטליכע קינדער צו די יודישע לעהרער און ווילען אויך נישט צולאזען דאס צוזאמישען די „רייניע ארישע“ מיט „נישט־ארישע“ קינדער.

ס'איז צוועקלאז זיך אריינצולאזען אין א פאלעמיק מיט אט די קרייזען. זיי וועלען קיין שום מענשליכע און לאגישע ארגומענטען נישט איבערצייגען. מיר זענען אבער ערנסט בעזארגט מיט א גאנץ אנדערן ענין.

די ווירקליכקייט האט אונז אויסגעלערנט צו גלויבען, אז אויב עס הויבט זיך אן א אנטיסעמיטישע קאמפאניע געגען יודען אין פוילען, אזוי ווערען תיכף געמאכט הנחות פאר די דאזיגע אנטיסעמיטישע קרייזען, אויפ'ן חשבון פון די יודען, עס ווערען תיכף בעפרידיגט די אנטיסעמיטישע פאדערונגען, זיי קומט מען באלד אנקעגען, אבער קיין קאמפענסאטע די יודען גיט מען נישט.

מיר האבען זיך אויך געקאנט איבערצייגען, אז ביז איצט זענען פון די מלוכה'שע און קאמונאלע אינסטיטוציעס געגעבען געווארען סובסידיעס פאר פערשידענערליי געזעלשאפטליכע צוועקן און אינסטיטוציעס, אבער איין אויסנאהם האט תמיד, אדער כמעט תמיד, געבילדעט דאס יודישע שול־וועזן.

עס וואלט טשעקאווע געווען, ווען מ'זאל אזוי מאכען א שטיקל סטאטיסטיק, וויפיל געלדער למשל, צוזא מאגיסטראט אין ווארשא, ווילנע, לאדז אדער לעמבערג, האבען אויסגעגעבען אויף צו דעקען די דעפיציטען פון די שטאטישע פוילישע טעאטערן, און וויפיל די זעלבע מאגיסטראטען האבען געגעבען אויף דעם יודישען שול־וועזן אדער אויף „תרבות“, שוין אפגערעדט פון א שטיצע פאר א יודישען טעאטער.

מיר ווילען נישט שלעכט פערשטאנען ווערען, מיר האבען גארנישט דאגעגען, אז די טעאטערן זאלען אויך ווייטער סובסידירט ווערען פון די שטאטישע קאסעס, אין וועלכע די יודישע בעפעלקערונג ברענגט אריין נישט קיין קליינעם חלק. עס וואלט אבער געווען נישט מעהר ווי יושר'דיג, אז אויך די קולטורעלע בעדערפענישען פון די יודישע מאסען זאלען גענומען ווערען אין בעטראכט, אזוי גוט, ווי די בעדערפענישן פון דער פוילישער געזעלשאפט.

ווייל עס זענען שוין אוועק די צייטען, ווען מ'האט געקאנט חלומ'ן פון א צוואנגס־אסימילאציע פון דער יודישער געזעלשאפט. מען איז שוין היינט אין די מלוכה'שע קרייזען נישט מעהר פעראינטערעסירט דערין. מיר לעבען היינט אין צייטען, ווען ס'איז געשאפען געווארען דער בגריף פון „דיסימילאציע“, — אבער ווי געזאגט, מיר האבען מורא, אז אויך דעמאל, זאלען בעפרידיגט ווערען די פאדערונגען פון די אנטיסעמיטישע קרייזען, וועגען אפזאגען די יודישע לעהרער און זיי נישט צולאזען אין די אלגעמיינע שולען, אבער, עס וועלען נאטירליך נישט בעפרידיגט ווערען די יודישע פאדערונגען וועגען אנ'אויטאנאם יודיש שול־וועזן.

עס דראהט אויך די סכנה, אז פיל טויזענדער יודישע קינדער וועלען נישט אויפגענומען ווערען אין די שולען, און וואס דאס בעדייט אין די היינטיגע צייטען, איז זיך גאר לייכט פארצושטעלען.

איז איצט אונזער פאדערונג צו דער רעגירונג קלאר און דייטליך: אויסבויען אויף אייגענעם חשבון, ד. ה. אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה אנ'אויטאנאם שולוועזן פאר דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען, ווי די יודישע יוגענד זאל זיך קאנען פריי אויסלעבען שפראכליך, קולטורעל, נאציאנאל, צום וואויל פון דער יודישער געזעלשאפט און פון דער מלוכה בכלל.

אבער דאס מאל טאר מען זיך נישט בענוגענען מיט בלויזע ארטיקלען אין דער פרעסע. דער קאמף מוז געפיהרט ווערען דורך די יודישע מאסען אזוי לאנג און אזוי ענערגיש — ביז אונזערע גערעכטע פאדערונגען זאלען בשלימות דערפיהלט ווערען.

און דא דארף מען אויך פרעגען אונזערע פארלאמענטארישע פערזאנען, וואס זיי האבען געטון אין דער לעצטער צייט און וואס זיי טון איצט, אויף צו פערווירקליכען די דאזיגע פאסטולאטען? פארוואס הערט מען זיי בכלל נישט?

קומט אויס, אז פערלאזען זיך אויף זיי קאן מען נישט און מען טאר נישט, דארפען די הארעפאשנע מאסען נעמען אין זייערע הענד דעם קאמף פארן אייגענעם גורל און איצט אין ערשטער רייה דעם קאמף פאר דעם יודישען אויטאנאמען שול־וועזן. איצט, אין די צייטען פון דער שווערער עקאנאמישער לאגע, ווען די לאגע פון די יודישע מאסען ווערט מיט יעדען טאג אלץ מעהר ביטער און האפנונגסלאז און ווען די יודישע געזעלשאפט איז מעהר נישט בכח, נישט בלויז, נישט צו גרינדען נייע שולען, נאר קאן אפילו נישט אויסהאלטען דאס ארעמע יודישע שול־וועזן, וואס איז מיט אזוי פיל מיה און מאטערניש אויסגעבויט געווארען, איצט מוז די מלוכה איבערנעמען דאס יודישע שול־וועזן אויף איהר חשבון און צוטרעטען אויסצובויען אנ'אויטאנאם יודיש שול־וועזן אין לאנד.

דאס איז איצט דער געבאט פון דער שעה.

צ. פ.

די געשיכטע איז נישט מוחל קיין אונמאראלישע פאליטיק

ליכטיגע שטריכען אויפ'ן טונקעלען פאן פון פעלקער-בונד

ביי דער ערעפנונג פון דער איצטיגער סעסיע פון פעלקער־בונד האט דער טשעכאסלאוואקישער אויסערן־מיניסטער בענעש אלס צייטווייליגער פרעזידענט געהאלטען די איינלייטונגס־רעדע. די רעדע איז געווען דורכגעדרונגען מיט טיפען פעסימיזם, געפיהלען פון ענטוישונג צוליב די שווערע טעג, וועלכע עס קומט אויס דער ליגע דורכצומאכען. דער רעדע פון ד"ר בענעש ווידמעט אנ'ארטיקעל געארג בערנהארד אין „פאריזער טאגעבלאט“.

ער גיט קודם כל א כאראקטעריסטיק פון דעם פאליטיקער, אהן וועלכען עס איז זיך נישט מעגליך פארצושטעלען דעם גאנג און די ענטוויקלונג פון דער פאליטיק אין אייראפע. בענעש איז דאך דער איינציגער אייראפעאישער מלוכה־מאן, וועלכער שטייט און איז טעטיג אין דער פעלקער־ליגע אין בוכשטעבליכען זין פון איהר ערשטען מאמענט אן.

עס איז נישט קיין וואונדער, וואס די רעדע פון ד"ר בענעש איז אויסגעהערט געווארען מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט. די רעדע האט זיך אויסגעצייכנט מיט איהר זין פאר רעאל־פאליטיק און מיט איהר ליבע צום אמת. דאס איז כאראקטעריסטיש פארן דאזיגען פאליטיקער, וועלכער האלט, אז די פאליטישע האנדלונגען מוזען זיין אדורכגעדרינגען מיט'ן געפיהל און דראנג נאך אמת.

ד"ר בענעש האט נישט געטראכט צו פערפיינערן די פאליטישע לאגע אין דער וועלט. ער האט בעצייכענט דעם ארויסטריט פון יאפאן און דייטשלאנד פון דער ליגע אלס די פאסיווען פון פעלקערבונד. ער האט בעקלאגט דעם פיאסקא פון דער לאנדאנער וועלט־ווירטשאפט־קאנפערענץ און די ענדלאזיגקייט פון די בעראטונגען וועגען ענטוואפנונג. ער האט זיך נישט געשעמט אנצורופען דעם קריג צווישען באליוויען פאראגוויי, וועלכער דויערט אן א סוף, אלס קאמפראמיטאציע פארן פרעסטיזש פון דער ליגע, און וועגען דער אונאויפהערליכער דראהונג פון קריג צווישען יאפאן און די סאוויעטען אין ווייטען מזרח האט ער גערעדט מיט שמערצליכער ענטוישונג.

בענעש האט געלאזט פאלען א מיינונג, וועלכע ווערט געטיילט דורך פיל, וואס געהערען צו די ווירקליכע פריינד פון פעלקערבונד. די קאנצעפציע פון פעלקערבונד, אזוי ווי זי איז ענטשטאנען ביי דעם אמעריקאנישען פרעזידענט ווילסאן איז געווען צו אידעאליסטיש. דער ליגע האט געפעהלט דער ענגער צוזאמענבונד פון די קאנטינענטן. עס איז נישט קיין וואונדער, אז דאס, וואס איז דורכ'ן פעלקערבונד געשאפען געווארען, איז געטון געווארען אין אייראפע און פאר אייראפע. ד"ר בענעש האט אונטערשטראכען, אז הגם אין דער ווייטער וועלט האט נאך נישט דער פעלקערבונד די געהעריגע מאכט און אויטאריטעט, וועט אבער אין אייראפע קיינער נישט דערוועגען זיך צו שטערען דעם שלום און דאס איז א דאנק דער השפעה פון דער פעלקערליגע.

ד"ר בענעש, שרייבט דערצו געארג בערנהארד, האט געקאנט אפילו ווייטער גיין אין זיין אפטימיזם. דאס לעצטע יאהר, וואס האט זיך פאר מאנכע פעסימיסטען אויסגעוויזען, ווי דאס יאהר פון טויט פון פעלקערבונד, האט אבער ארויסגעוויזען, אז דער פעלקערבונד בעזיצט נאך לעבענסקראפט און עס הויבט זיך אין איהם א מין געוויסער פראצעס פון בענייאונג. ווייל די איצטיגע סעסיע איז עפעס אנדערש, ווי עס איז געווען דער פעלקערבונד ביים סוף פון זיין לעצטער סעסיע. אמעריקא ווייזט ארויס צום פעלקערבונד אזא מין הארציגקייט, וואס פריהער האט מען זיך דאס גארנישט געקאנט פארשטעלען, און אט די האלטונג און דער אריינטריט פון די סאוויעטען אין בונד זענען פאקטען, וואס האבען און וועלען האבען די גרעסטע בעדייטונג פאר דעם אינטערנאציאנאלען פערבאנד פון די פעלקער.

דער מאראלישער אנזעהן, וואס געדאכט האט זיך, אז ער איז איינגאנצען פערלוירען געגאנגען, איז פאר דער דאזיגער אינסטיטוציע דאס איינציג וויכטיגע. די ביידע גרויסע פעלקער, וואס זענען פון דער ליגע ארויסגעטראטען, האבען אימזיסט געגלויבט, אז זיי קאנען גאר גרינג שאצען דעם מאראלישען פרעסטיזש פון דער פעלקערליגע. ווייל, פיהרט אויס געארג בערנהארד, פאליטיק אהן מאראל און געגען מאראל איז נאך קיינמאל נישט אפראבירט געווארען דורך דער געשיכטע.

היטלער רעגירט נישט, ער שוועבט ארום

דער פערביסענער קאמף צווישען די היטלעריסטישע גדולים

„עקסצעלזיאר“ פערנעמט זיך מיט אנאליזירען די לאגע אין דער דייטשער נאציאנאל־סאציאליסטישער פארטיי. די צייטונג האלט, אז דער קאמף צווישען פערשידענע גרופען און בעזונדערס דער פערזענליכער קאנקורענץ־קאמף צווישען גערינג'ן און געבעלס'ן וועט זיך איצט נאכ'ן נירענבערגער קאנגרעס נאך מעהר פערשטארקען, אזוי אז איצט, נאך דעם קאנגרעס אין נירענבערג, וועט דער קאמף פאר דער מאכט צווישען די דאזיגע צוויי גדולים פון היטלעריזם נאך מעהר זיך פערשארפען.

היטלער, שרייבט דאס פראנצויזישע בלאט, רעגירט נישט, ער שוועבט. אין בילדליכען זין פון ווארט און אין ווערטליכען זין. שטענדיג קען מען איהם געפונען אין אעראפלאן. ער פערלאזט די הימלישע געביטען נאר דאן, ווען ער דארף פרעזידירען אויף עפענטליכע פערזאמלונגען. אין דער מלוכה־קאנצעלאריע פערנעהמען זיך מיט בעארבייטען די מלוכה־ענינים, די בעאמטע. מיר האט איבערגעגעבען, דערציילט איין בעגלויביגטער בעאמטער, אז אין פערלויף פון חדשים טרעפט, אז היטלער זאל נישט אריינקוקען אין די מלוכה־דיפלאמאטישע פאפירען, וואס פליסען איין פון די געזאנדטע און באטשאפטערס. צו וואס אייגענטליך זאל ער די פאפירען לייענען? זיין אויסערליכע פאליטיק איז איינמאל פאר אלע מאל פעסטגעשטעלט געווארען אין „מיין קאמף“.

בשעת דער פיהרער שוועבט אזוי ארום אין די וואלקענס און איז שוין ביים לעבען פערוואנדעלט געווארען אין א שטיק לעגענדע, קומט פאר דער שטרייט צווישען צוויי מענער איבער דער עפעקטיווער מאכט אין לאנד. דער לעצטער נומער פון אטא שטראסער'ס „דויטשע רעוואלוציאן“ ענטהאלט זעהר אינטערעסאנטע פרטים וועגען דעם קאמף פאר מאכט, וואס קומט פאר צווישן גערינג'ן און געבעלס'ן.

שטראסער שרייבט: דער דועל צווישען גערינג'ן און געבעלס'ן האט דערגרייכט דעם העכסטען פונקט. אהן איבערטרייבונג קען מען שרייבען וועגען אנ'ענדגילטיגער פאזע. איינער פון די 2 וועט אינגיכען מוזען פאלען.

גערינג האט די ערשטע רונדע געוואונען פערזיכערט ווייטער דער ארגאן פון שטראסערן, וועלכער איז אין אלגעמיין זעהר גוט אינפארמירט וועגען די געשעהענישען אין די פערבארגענסטע ספערען פון דריטען רייך, גערינג האט שוין געבראכט דערצו, אז היטלער זאל אפזאגען זיין פראפאגאנדע־מיניסטער אבער די צווייטע רונדע איז אריבער צו געבעלס'ן. איצט איז עס געווען דער געבעלס, דער מאן, וועלכער האט ענטדעקט פארן פיהרער די טונקעלע געשעפטען פון גערינגען, דעם פרייסישען מיניסטער־פרעזידענט. גערינג ארבייט פאר די האהענצאלערנס. ער זאל זיך האבען פעסט פערבונדען מיט די האהענצאלערנס און אפילו צוגעזאגט דעם געוו. קרוינפרינץ, אז ער וועט איהם העלפען פערנעהמען דעם טראן פון זיינע עלטערן. ווער עס קען די הינטער־קוליסען־פאליטיק אין היטלער־לאנד, דער פערשטייט, אז אזא מין הבטחה איז נישט אהן גרונד. גערינג דער ריטער פון ארדען פור לע מעריט, אט דעם העכסטען און זעלטענסטען ארדען פון אלטען דייטשלאנד, האט קיינמאל נישט פערלייקענט זיינע מאנארכיסטישע איבערצייגונגען און אין דארן האט מען שטענדיג אויף איהם צומייסטענס גערעכענט.

געבעלס זאל האבען פארגעשטעלט דעם פיהרער בעווייזען פון דער גערינג־פערשווערונג, דערביי זאלען האבען אנוועזענד געווען נאך צוויי נאצי־פיהרער, וועלכע זענען שטענדיג געווען געגען גערינגען, פאר זיין אונטערשטיצען די קאפיטאליסטען פון דער שווער־אינדוסטריע.

היטלער רעכענט זיך איצט שטארק מיט די אינפארמאציעס און מיינונגען פון געבעלסן, אין וועלכען ער זעהט א בעדייטענדע שטיצע געגען די אינטריגעס און מאכינאציעס פון גערינגן. צוליב דעם זעלבען מאטיוו האט היטלער אויך נישט פונאנדערגעלאזט די ס. א. דערפאר האט ער אנגעשראקען די האהענצאלערנס מיט הארבע סאנקציעס און די אינדוסטריעלער מיט ראדיקאלע ווירטשאפטליכע רעפארמען.

דער קאנפליקט צווישען גערינגען און געבעלסן האט זיך בעדייטענד פערשארפט און איז פערוואנדעלט געווארען אין א קאנפליקט צווישען היטלערן און גערינגען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

בעזוך פון עדווין סאמיועל אין לאדז

אינצידענט אין „העלענובעק" צוליב א בריף פון דער קהלה-פערוואלטונג

ווי בעקאנט געפינט זיך איצט אויף א רייזע איבער פוילען דער זוהן פון געוו. הויך-קאמיסאר אין ארץ-ישראל, געוו. ענגלישער אינערן-מיניסטער הערבערט סאמיועל — ה' עדווין סאמיועל, וויצע-דירעקטאר פון אימיגראציע-דעפארטאמענט ביי דער ארץ-ישראל-רעגירונג. נאכדעם, ווי ה' עדווין סאמיועל האט בעזוכט א גאנצע רייהע שטעט אין פוילען איז ער נעכטען געקומען קיין לאדז. דער ציל פון ה' סאמיועלס רייזע איז צו בעקענען זיך מיט די חלוצה'שע הכשרה-פונקטען.

דער גאסט איז געקומען ארום 1 א זייגער אין דער געזעלשאפט פון ענגלישען גענעראל קאנסול סיר האמילטאן, לייטער פון דעם אימיגראציע-רעסארט ביי דער יודישער אגענץ דעפ. יצחק גרינבוים, פארזיצער פון צענטראלען פאלעסטינא-אמט אינזש. רייס און סעקרעטאר פון פאלעסטינא-אמט ה' שאפאר.

ביי דער באהן זענען די געסט אפגעווארט געווארען דורך דעפ. ראזענבלאט, ה' מ. לימאן, דאזאר מ. ח. רומקאווסקי א. אנד.

פון דער באהן זענען די חשוב'ע געסט אפגעפאהרען אין „העלענובעק", וואו עדווין סאמיועל איז בעגריסט געווארען דורך דער פערוואלטונג פון „העלענובעק", קינדער פון אינטערנאט, שילער פון דער אגראנאמישער שול מיט דיר. מאנהיים בראש און חלוצה'שער גרופע. דער גאסט האט בעזיכטיגט די איינארדנונגען פון „העלענובעק", גערעדט מיט די חלוצים און קינדער און זיך אויסגעדריקט וועגען „העלענובעק" מיט דער גרעסטער אנערקענונג. אין נאמען פון „העלענובעק" האט דעם גאסט בעגריסט ה' מ. לימאן.

נאכמיטאג האט דער גאסט בעזוכט דעם קיבוץ-באראכאוו, וואו ער איז פייערליך אויפגענומען געווארען. דער דאזיגער גרויסער קיבוץ האט געמאכט אויפן גאסט א שטארקען איינדרוק.

נאכדעם האבען די געסט בעזוכט דעם קיבוץ בילו פון החלוץ-המרכזי.

דעם לעצטען בעזוך האבען די געסט געמאכט אין דעם הכשרה-פונקט פון בנות-אגודת-ישראל אויף נארוטאוויטש 41. זיי זענען אויפגענומען געווארען דורך רעד. פרידענזאן, דיר. בערלינער און רעד. קעניג. איינע פון די הכשרה'ניצעס האט בעגריסט אויף העברעאיש און דער גאסט האט זיך פראינטערעסירט מיט די ארבייטס-בעדינגונגען אין קיבוץ.

רעד. פרידענזאן האט אין זיין בעגריסונג בעריהרט די פראגע פון סערטיפיקאטען פאר „בנות אגודת-ישראל".

■ ■ ■ ■

בעתן בעזוך פון דעם גאסט

אין „העלענובעק" איז פארגעקומען אן אינצידענט

ס'איז געקומען א שליח פון דער קהלה-פערוואלטונג מאג. בונין מיט אן איינלאדונג פאר ה' עדווין סאמיועל אין דער קהלה אריין, וואו די גאנצע פערוואלטונג ווארט אויף איהם. מאג. בונין האט דעם בריף איבערגעגעבען דעם דאזאר רומקאווסקי, אז ער זאל איהם ווייטער בעזארגען צום גאסט. דאזאר רומקאווסקי האט אבער די איינלאדונג בעתן בעזוך אין העלענובעק נישט איבערגעגעבען, צוליב וואס ס'איז ענטשטאנען א שטארקער קאנפליקט.

ערקלערונג פון פרנס מ. ח. רומקאווסקי

אין צוזאמענהאנג דערמיט האבען מיר זיך געווענדעט צום פרנס רומקאווסקי מיט אן אנפראגע וועגען דערמאנטען בריף און דערויף האבען מיר בעקומען פון איהם פאלגענדע אויפקלערונג:

„דער פראגראם פון קבלת-פנים פאר עדווין סאמיועל איז געענדערט געווארען 3 מאל, צוערשט האט עס געהייסען, אז ה' סאמיועל קומט 9 אזייגער אינדערפריה, דאן האבען מיר בעקומען א ידיעה, אז ער קומט 10 א זייגער און פאקטיש איז ער געקומען דריי פירטעל איינס און האט געקענט בלייבען נאר ביז 5 נאכמיטאג. פערשטעהט זיך, אז צוליב דעם האט אויך געמוזט געענדערט ווערען דער פראגראם פון בעזוך, וועלכען איך האב געהאט די אויפגאבע אדורכצופיהרען. פאר „העלענובעק" האב איך געהאט צו דיספאזיציע איין און א פירטעל שעה, דערפון האט א פריוואטע בעראטונג פערנומען דריי פירטעל שעה און ס'איז געבליבען קוים א קנאפע האלבע שעה אויף צו ווייזען דעם גאסט אלע אינטערעסאנטע ענינים און אויך צו ערלעדיגען אלץ, וואס איך האב געהאט בדעה.

אינמיטען פון דער דערמאהנטער בעראטונג איז געקומען צו מיר דער בעאמטער פון דער קהלה ה' בונין און מיר איבערגעגעבען א בריף פון דער קהלה פאר ה' עדווין סאמיועל, איך האב צוגענומען דעם בריף און צוגעזאגט צו ערלעדיגען.

איז איינס פון די ביידע: האט ה' בונין געהאט צו מיר צוטרוי, אז איך וועל דעם בריף ערלעדיגען האט ער מיר געגעבען דעם בריף. אלא נישט, האט ער גלייך מיר דעם בריף נישט געדארפט געבען.

בעת דער גאסט האט בעזוכט די איינארדנונגען פון דעם אינטערנאט, פארמע און אגראנאמשולע און גערעדט מיט די קינדער, אויף וואס ער האט איינגאנצען געהאט 15 מינוט, האט ה' בונין מיך כסדר געמונטערט, אז איך זאל דעם ענין מיט'ן בריף ערלעדיגען. איך האב אבער געהאט בעשלאסען דעם בריף איבערצוגעבען נישט בעת'ן טומעלדיגען בעזוך אין „העלענובעק", נאר ביים מיטאג ווען די שטימונג איז א רוהיגע און עס איז דאן צוועקמעסיגער איבערצוגעבען אזא חשוב'ן בריף און נישט ווען איך האב געהאט צו ערלעדיגען וויכטיגע לויפענדע העלענובעק-ענינים ליידער האב איך דאס נישט געקענט טון, ווייל ה' בונין האט דעמאלט פערלאנגט פון מיר דעם בריף צוריק.

דערביי וואלט איך נאך געוואלט צוגעבען, אז ווען דער אגודהשער פרנס רעד. פרידענזאן האט זיך צו מיר געווענדעט וועגען מעגליך מאכען דעם בעזוך אין דעם אגודהשען הכשרה-פונקט, האב איך געטון אלץ וואס איז געווען אין מיין מעגליכקייט, אז דער בעזוך זאל צושטאנד קומען און ער איז אויך צושטאנדגעקומען.

מאנטאג
17
ח
תשרי תרצ"ה

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 5.12
זון-אונטערגאנג 5.49

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1916

היינט, מאנטאג, דעם 17-טען סעפטעמבער דארפען זיך שטעלען די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די אותיות:

A, B, C, D, E, F, G

און פון 11-טען קאמיסאריאט אויף די אותיות; פון A ביז J איינשליסליך.

(2) מארגען דינסטאג, דעם 18 סעפטעמבער דארפען זיך אין מיליטער-ביורא ביי דער לאדזער שטאט-פערוואלטונג (פעטריקאווער 165) שטעלען די מענער פון יאהרגאנג 1916, וועלכע וואוינען, אויפן שטח פון 4 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען נעמען אויף די אותיות:

H Ch I J K L Ł

און די וואס וואוינען אויפן שטח פון 11 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

K L Ł N O P

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

דעם 28 סעפט. ה. י. וועט אין לאקאל פון דער מיליטערישער אפטיילונג ביים מאגיסטראט פעטריקאווער 165 אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר דער פ.ק.או. לאדז שטאט 2 צו דער קאמיסיע דארפען זיך מעלדען די פאבאראווע פון יאהרגאנג 1913 וועלכע האבען זיך צוליב וויכטיגע סיבות נישט געקענט שטעלען ביז איצט צו די קאמיסיעס און די פאבאראווע פון עלטערע יאהרגענג, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער בעציהונג צו מיליטער-דינסט אויב זיי האבען דערהאלטען נאמענטליכע אויפפארערונגען פון דער שטאטישער סטאראסטווע און וואוינען אויפן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליציי-קאמיסאריאטען.

צו דער קאמיסיע מוז מען צושטעלען א פאס אדער א דאקומענט מיט א פאטאגראפיע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: מ. קאספערקיעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקיעוויטש (קאפערניקא 26), י. זונדעלעוויטש (פיעטריקאווער 25), ס. באיארסקי און וו. שאט (פשעיאזד 19), מ. ליפיעץ (פיעטריקאווער 193), דיכטער און לאבאדא 11 ליסטאפאד 86).

זעלבסטמארד פון אן אונבעקאנטער פרוי

(2) אין טויער אויף קילינסקיעגא 148 האט מען געפינען א פער'סמ'טע פרוי אין די מיטעלע יאהרען. די פאגאטאוויע האט די זעלבסטמערדערין אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

צוליב דעם, וואס די פער'סמ'טע האט ביז איצט נישט צוריקבעקומען דאס בעוואוסטזיין און קיין דאקומענטען האט מען ביי איהר נישט געפינען האט מען נישט געקענט פעסטשטעלען איהר נאמען און אדרעס.

נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג

נעכטען איז פארגעקומען א כסדרדיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג. נאכדעם ווי ס'איז איבערגעלייענט געווארען דער פראטאקאל פון דער פריהערדיגער זיצונג האט דאזאר וואידיסלאווסקי אנגעפרעגט דעם אנוועזענדיגען פארשטעהער פון ראבינאט, צי ס'איז פערהאן א פלאן פון דעם עירוב אין לאדז. דער ראבינאט-פארשטעהער ערקלערט, אז אזא פלאן איז נישט פערהאן, ס'איז בעשלאסען געווארען, אז דאס פרעזידיום זאל זיך ווענדען צום ראבינאט, אז ס'זאלען בעשטימט ווערען דריי פערזאן, וועלכע זאלען זיך ספעציעל פערנעמען מיטן עירוב-ענין.

ס'איז אנגענומען געווארען א קאסע-בעריכט פארן חודש יולי אין דער הויך פון 435,278 זלאטיס און דער בעריכט פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע. צום סוף פון דער זיצונג איז בעשטימט געווארען א קאמיטעט פארן אלטשטאטישען בית-המדרש אין די פערזאנען ראזענפארב, גלאווינסקי און לינקאווסקי.

מארד און זעלבסטמארד אין א שענק

א חתן דערשאסען זיין כלה און דערנאך זיך אליין

(2) נעכטען 6 א זייגער אינדערפריה האט עמיצער אנגעקלאפט אין דער פראנט-טיר פון דער שענק אויף ציגעל - גאס 31, וועלכע געהערט צו כמיעלעווסקי. ווען כמיעלעווסקי האט געעפענט די טיר האט ער דארט דערזעהן זיין קליענט און חבר דעם 27-יעהריגען מיכאל גאוועל (זשעראמסקיעגא 82), וועלכער איז געקומען אין דער שענק מיט זיין כלה יאנינא דאמאנסקא.

די געסט זענען אריינגעלאזען געווארען אין דער שענק, פערנומען א קאבינעט און געהייסען זיך דערלאנגען צום עסען און טרינקען. פלוצלונג האבען זיך דערהערט 3 רעוואלווער-שאסען איינס נאכ'ן אנדערן. כמיעלעווסקי איז אריינגעלאפען אין קאבינעט און פאר זיינע אויגען האט זיך פארגעשטעלט א שרעקליך בילד. אין א קאלוזשע בלוט איז געלעגען גאוועל און אויך זיין כלה דאמאנסקא

באלד איז אנגעקומען די פאגאטאוויע און די פאליציי. דאמאנסקא איז שוין געווען טויט. גאוועל איז געשטארבען בעת'ן איבערפיהרען איהם אין שפיטאל.

ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען האט מען דא צו טון מיט א ליבעס-טראגעדיע. גאוועל האט חושד געווען זיין כלה, אז זי פערראט איהם און האט געשאסען צוערשט צו איהר און דאן זיך אליין דערשאסען.

זונטאג-געשלעגען

(א) אויף זשרודלאנא 15 זענען צושלאגען געווארען דער 29-יעהריגער סטעפאן זאלעווסקי און די 33-יעהריגע מאריא זאלעווסקא.

אויף עק ציגעל - גאס און קילינסקיעגא איז ערנסט פערוואונדעט געווארען דער 32-יעהריגער טשעסלאוו גזשעלאק.

אויף פעליקסא 11 איז פערוואונדעט געווארען סטאניסלאוו גורגיאק. אומעטום האט ערטיילט הילף די פאגאטאוויע. דער לעצטער איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע-בעהאנדלונג און מעכסועלע בעראטונג.
אלע ארט אנאליזען.
נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשיצנע-פרייזען.

רעפרעזענטאנץ-טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל-גאס 27 טעלעפאן 112-25
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

לעצטע גאסטשפילען פון ארץ-ישראל-טעאטער **אהל** (ביים הסתדרות העובדים, גרינדער און לייטער משה הלוי)

היינט, מאנטאג, 9.30 אווענד פינקטליך

אין אפגרונד

„נא דניע" פון מאקסים גארקי.

מיטוואך, 9.30 אווענד פארלעצטע פארשטעלונג

יעקב ורחל

ביבלישע דראמע מיט געזאנג און טענץ

קלאנג-קינא-טעאטער
Zachęta
זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם
I
ליבעס = נאכט
הערליכע מעלאדיעס און מוזיק.
אין די הויפט-ראלען:
Jose MOJICA, Mona MARIS
II
גרעסטע וועלט-סענסאציע א. ג.
די צוואה פון
ד"ר מאבוזע
אין די הויפט-ראלען:
JIM GORALD, M.ROLLAND

38 יאָהר נאָך דער חתונה האָט זי חרטה אויפ׳ן שידוך...

„יונגע״ 65 יעהריגע גרושה האָט א „סימפּאַטיע״ און געהט נישט צו דער לויה פון איהר זוהן, ווייל ער האָט געהאַלטען מיט׳ן טאַטען

אויף דער פּאַמאַרסקא גאַס רעדט מען איצט אַ סך וועגען אַ טשיקאַווע מעשה מיט אַ גט פון אַ אַלט פּאָרפאָלק.

אויף פּאַמאַרסקא גאַס אין די הויכע נומערן, וואוינט זייט יאָהרען אַן׳אַלט פּאָרפאָלק. ער הייסט למך און זי — ריווע. דאָס פּאָרפאָלק האָט זיך מפרנס געווען פון אַ געוועלבעל. די גאַנצע יאָהרען האָבען זיי געלעבט גוט און צופרידען, איינער צום צווייטען האָט נישט געהאַט קיין יאָ און קיין ניין.

מ׳ווייסט נישט וואָס ס׳איז געשעהן, אָבער אַ פאַקט איז, אַז ס׳איז געשעהען. פּלוצים אַ שוואַרצע קאַץ איז אַדורכגעלאָפען און צושטערט דעם שלום בית פון דעם אַלטען פּאָר. נאָך 38 יאָהר צוזאַמענלעבען, האָט די אַלטיטשקע מיט איינמאָל גענומען ציהען מיטן נאָזעל און דעם אַלטען נישט געלאָזט אויף די אויגען. דאָ שטעהט ער נישט גוט, און דאָ געהט ער נישט גוט. וואָס ער האָט נישט געטון, האָט עס נישט געפוינט, און טאָמער האָט ער געפרוּווט ענטפערן אַ וואָרט, האָט זי איהם בעלייגט פון קאָפּ ביז פיס.

ענדליך איז דעם אַלטען ר׳ למך קלאָר געוואָרען וועגען וואָס ס׳האַנדעלט זיך. אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען האָט איהם די אַלטיטשקע ערקלערט קלאָר און דייטליך:

— למך, דו ביסט נישט פאַר מיר, און איך בין נישט פאַר דיר. מיר זענען נישט געווען קיין זיווג... מיר מוזען זיך.. פערשטעהסט דאָך אַליין!

איז דעם אַלטיטשקען נעבעך געוואָרען ביטער און זויער: — איצט נאָך 38 יאָהר לעבען? מיר האָבען דאָך שוין קינדער חתונה געמאַכט? דער יונגסטער זוהן האַלט פאַר אַ חתונה—וואָס וועלען מענשען זאָגען?

האָט זיך די אַלטע אויסגעלאַכט: זאָגען — שמוגען — נאַרישקייטען! אַז איך וויל מעהר נישט מיט דיר וואוינען, קענסטו מיר עפּעס טון? איך וויל נישט אָפּפינסטערן מיינע „בעסטע״ יאָהרען. דו למך וועסט דיר געפינען דיין זיווג און איך וועל מיר געפונען מיין זיווג—און שוין!..

— ריווע... ריוועשי... וואָס טוט זיך מיט דיר? ביסט משוגע געוואָרען, צי האָסט ערשט בדעה משוגע צו ווערען? — אַזוי האָט דער אַלטער געשריגען, און זי האָט זיך געהאַלטען ביי ס׳איהריגע—נאָר אַ גט!

האָט זיך דער אַלטער ר׳ למך שטאַרק פונאַנדערגעוויינט. ס׳האַרץ האָט איהם וויי-געטון, וואָס וועט ער איצט טון אַליין אויף זיינע אַלטע יאָהרען. האָט דער יונגסטער זוהן, וואָס האָט געהאַלטען פאַר דער חתונה בעמערקט טרעהרען ביים פאָטער אין די אויגען, האָט ער איהם געפרעגט, וואָס איז געשעהען, צי איז דער טאַטעשי חלילה קראַנק?

דער פאָטער האָט אָבער נישט געוואָלט אָנטון דעם זוהן קיין עגמת-נפש, האָט ער געענטפערט: מע... בע... גלאַט אַזוי.

דער זוהן האָט אָבער פערשטאַנען, אַז די מעשה איז עפּיס נישט גלאַטיג, איז ער שטאַרק צוגעשטאַנען צום פאָטער, ביז דער פאָטער האָט איהם דערצעהלט די גאַנצע מעשה.

דערהערענדיג די מעשה, איז דער זוהן אַרויס פון די כלים און האָט דער מוטער גענומען אויפ׳ן פערהער. די אַלטע האָט נישט געפרובט אָפּלייקענען, און אַז דער זוהן האָט דער מוטער גענומען זאָגען מוסר, האָט זי געגעבען אַ קלאַפּ אין טיש אַריין און געשריגען:

— דו שייגאץ איינער! קיינער זאָל זיך מיר נישט וואַגען אַריינצושטעקען די נאָז... איך וויל אַזוי און פאַרטיג!

ס׳האָט אויך נישט געהאָלפען, וואָס אַנדערע מענשען, קרובים און שכנים האָבען געפרובט אויף איהר ווירקען. זי איז געבליבען ביי ס׳איהריגע — אַ גט!

געזעהען, אַז מ׳וועט מיט איהר גאָרנישט מאַכען, האָט מען מיט דער אַלטיטשקער גענומען איינטענה׳ן מכח 18 און 13. דער אַלטער דאַרף דאָך האָבען פון וואָס צו לעבען, האָט די אַלטע געענטפערט: „יאָך וועל איהם געבען א פּאָר זלאָטיס און זאָל ער זיך געהען געזונדערהייט״.

— פאַרוואָס זאָל ער אייך נישט געבען אַ פּאָר זלאָטיס, און איהר זאָלט אייך געהען געזונדערהייט? — אַזוי האָט מען זי געפרעגט.

— כי.. כי.. כע.. כע... האָט זיך די אַלטיטשקע פונאַנדערגעלאַכט. „יאָך זאָל גיין? דער פּאַטענט איז דאָך אויף מיין נאָמען די וואוינונג און דאָס קרעמעל איז דאָך אויך אויף מיין נאָמען — למך איז דאָך נאָר מיינער אַ סובלאָקאַטאָר. נו, טאָ ווער זאָל גיין: „דער לאָקאַטאָר, צי דער סובלאָקאַטאָר?״..

הקיצור, ס׳האָט נישט געהאָלפען קיין רעדען, טענה׳ען. ר׳ למך האָט בעקומען 150 זל. און איז אַרויס פון דער שטוב. די אַלטיטשקע האָט זיך גענומען „פעסט״ צום געשעפט, און ווי לצים שמועסען, דרעהט זיך עפּעס איצט ביים „יונגען״ ווייבעל אַ קורץ קרעפטיג יודעל מיט אַ ווייס אונטערגעשוירען בערדעל, מיט אָפּגעפּוצטע שטיוועלעך. דאָס יודעל דרעהט זיך יעדען טאָג פאַרן געוועלב. און ווען „זי״ זעהט „איהם״, שלאָגען איהר אַרויס רויטע פאַרבען אויפן צוקנייטשטען פּנים, געהט זי אַרויס פאַרן געוועלב. ער זאָגט! „גוט מאָרגען״. און זי שאָקעלט צו מיט אַ ליבלעך שמייכעל: אַ... אַ... אַ גוט יאָהר...

אָבער מיט דעם איז נאָך די מעשה נישט געענדיגט.

מיט אַ וואָך צוריק איז דער יונגערער זוהן פּלוצים קראַנק געוואָרען אויף אַ האַלז-שווינדזוכט און געשטאָרבען. אין דער גאַס האָבען זיך בעוויזען קלעפּסידרעס פון דער פאַמיליע און בעזונדערע קלעפּסידרעס פון אַ היגען ספּאָרט-פעראיין, וואו דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ טעטיגער מיטגליד.

צו דער לויה איז געקומען אַ גרויסער עולם, דער אַלטער פאָטער איז געגאַנגען נאָך דער עגלה. קרובים, חברים און שכנים א חוץ... די מוטער. די מוטער איז צו דער לויה נישט געקומען צוליב צוויי טעמים: ערשטענס, האָט זי זיך נישט געוואָלט קאַליע מאַכען דעם הומאָר, וואָס אַ „יונגע„ גרושה דאַרף האָבען, און צווייטענס, ווייל דער זוהן האָט געהאַלטען פאַרן פאָטער, האָט זי זיך נוקם געווען און איז נישט געקומען צו דער לויה.

די מעשה מיט דער „יונגער״ גרושה און איהר „סימפּאַטיע״ און וועגען דער מעשה מיט דער לויה גערעדט איצט אויף דער פּאַמאַרסקאַ גאַס פון מויל צו מויל.

—ק.

זאַל פילהאַרמאָניע טעל. 213-84

מיטוואָך, דעם 19-טען סעפּטעמבער. 9 אָוונט

איינציגער יודיש=פּוילישער

רעציטאַציע=קאָנצערט

פון דער דראַמאַטישער אַרטיסטין און רעציטאַציע-קינסטלערין

רחל האָלצער

אין פּראָגראַם פון קאָנצערט געהן אַריין שאַפונגען פון שרייבער פון דער יודישער און פּוילישער ליטעראַטור ווי: סט. זשעראָמסקי, י. טוּווים, וול. בראָניעווסקי, ד. איינהאָרן, ל. מאַלעך, מ. בראָדערזאָן, מ. ראַוויטש, י. ראַבאָן, קאַראַביינעקאָוו, ס. אַשענדאָרף, מ. שולשטיין א. אַ.

בילעטען פון 70 גר. ביז 2.50 שוין צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

מיסברויכען אין פּאַביאַניצער מאַגיסטראַט

דער פערשווענדער פּרובט זיך דאָס לעבען צו נעהמען

(2) אין דער בוי-אָפּטיילונג פון פּאַביאַניצער מאַגיסטראַט זענען ענטדעקט געוואָרען מיסברויכען, וועלכע דערגרייכען אַ סומע פון 7000 זלאָטיס. די מיסברויכען איז בעגאַנגען דער בעאַמטער פון דער דאָזיגער אָפּטיילונג רודאָלף פאַלקמאַן.

ווען פאַלקמאַן האָט דערפיהלט, אַז זיינע מיסברויכען האַלטען ביים ענטדעקט ווערען, איז ער אַוועק אין האָטעל פּאָלסקי, געדונגען אַ צימער און געפּרובט זיך דאָרט דאָס לעבען צו נעהמען. אין אַ בעוואוסטלאָזען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. ביי זיין בעט איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען אַ פּאָליציייאישע וואַך.

מאָרגען דער פּראָצעס פון אריה לאַנגפוס

וועלכער האָט דערשאָסען זיין שוויגער פּערל וויגנאַנסקא

ווי בעקאַנט האָט זיך בשעתו אויף אל. 1. מאַי 21 אָפּגעשפּילט אַ שרעקליכע טראַגעדיע. אַ געוויסער אריה לאַנגפוס, האָט דערשאָסען זיין שוויגער פּערל וויגנאַנסקאַ. באַלד נאָכ׳ן אויספיהרען דעם מאָרד איז לאַנגפוס ענטלאָפען, מ׳האָט איהם אָבער שפּעטער געכאַפּט און איינגעזעצט אין טורמע. מאָרגען קומט פאָר אין היגען קרייז-געריכט לאַנגפוס׳עס פּראָצעס, וועלכער האָט אַרויסגערופען גרויס פּראָאינטערעסירונג.

אויף אַן׳אויסטערלישען אופן אוועקגעפירט אַ 13-יאָריג יודיש מיידעל

געהערנעכטען האָט זיך אין לאָדז פּאַרלאָפען אַן׳אויסטערלישע געשיכטע. אין קאַלי וואוינט דער טרעגער שלמה גאָלדמאַן מיט זיין פרוי און דריי קינדער,, דאָס עלטסטע מיידעל זיינע, די 13-יעהריגע קיילע איז געהערנעכטען צוזאַמען מיט איהר קריסטליכער חבר׳טע קולעשאַ אַוועק פון קאַלי מיטן טראַמוואַי קיין כאַיני. ווען זיי זענען צוריקגעפאָהרען און זיך שוין געהאַט אַריינגעזעצט אין אַלעקסאַנדערער טראַמוואַי איז צו קיילע גאָלדמאַן צוגעגאַנגען אַ יונגערמאַן מיט אַ פרוי און איהר ערקלערט, אַז זיי קומען איצט פון איהרע עלטערען און זיי האָבען געהייסען, אַז קיילע זאָל נישט אַהיימפאָהרען, נאָר מיט זיי מיטגעהען, וואו די עלטערען וועלען אויך קומען. דאָס 13-יעהריגע מיידעל האָט זיך געלאָזט צורעדען און איז אַוועק מיט דעם פּאָרל. פון דעם מאָמענט אָן איז קיילע אַוועקגעקומען ווי אַ שטיין אין וואַסער אַריין. פון איהר איז קיין שום שפור נישטאָ. ווי דאָס קריסטליכע מיידעל, וועלכע איז געווען מיט קיילען אין טראַמוואַי, דערצעהלט האָט דאָס פּאָרל גערעדט יודיש.

געשטאָרבען די עלטסטע יודישע פרוי אין לאָדז

אין לאָדז איז געשטאָרבען אין עלטער פון 107 יאָהר די פרוי בינע גיטעל צינאַמאָן. די פרוי איז געווען ביז די לעצטע מינוטען ביים בעוואוסטזיין, האָט געדענקט אַלץ פון 100 יאָהר צוריק. זי האָט געוואוינט ביי איהר זוהן, ביים היגען בירגער ליזער צינאַמאָן. זי האָט איבערגעלאָזט קינדער, איינקלעך, אור-איינקלעך און אור=אור-איינקלעך.

DR. DED. H. LUBICZ

פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאַנגס-שעה׳ן 8–10, 12–2, און 5–8 אָוועגד און יו״ט 9–1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל.

DR. L. Czarnożył

וואוינט יעצט אויף
62 פּיעטריקאָווער 62
און נעהמט אָן פון 9.30 ביז 10.30 פאַרמיטאָג און פון 4–6 נאָכמ.
ספּעצ. האַרץ-קראַנקהייטען

די אַנגענעמסטע ווינשען

צוליב ניי-יאָהר צושיקען די גרעסטע צאָהל פירמעס דורך די צייטונגען זייערע האַרציגסטע ווינשען צו זייערע ג׳ קליענטען. די דאָזיגע וואונשען זענען אפילו זעהר האַרציגע — זיי זענען נאָר וואונשען.

די בעקאַנטע און פּאָפּולערע אין גאַנץ פּוילען קאָלעקטור פון י. וואָלאַנאָוו האָט אָנשטאָט אַזעלכע וואונשען איבערגעשיקט איהרע גליקליכע שפּילער אַנגענעהמע בעקאַנטמאַכונגען וועגן זעהר גרויסע געווינסטען ווי 50 טויזענד זל. 20 טויזענד זל. 15,000 זל., 10,000 א. ז. וו. די ציהונג דויערט נאָך און ווער עס בעזיצט נאָך נישט קיין לאָס זאָל נישט אָבשלעפּען. ביי וואָלאַנאָוו געפינט יעדער זיין גליקליך לאָס.

יום-כפור אין פילהאַרמאָניע

די מתפללים פון „פילהאַרמאָניע״ שטעהט נאָך פאַר פיל פרייד און פערגעניגען פונ׳ם דאַווענען אום יום כפור. נאָך דער התפעלות פון די ראש-השנה-טעג פון דאַווענען פון חזן ד. קוסעוויצקי איז די ערוואַרטונג אויף די יום-כפור׳דיגע תפילות זעהר גרויס. אַלע מתפללים האָבען איינשטימיג אָנערקענט, אַז די היינטיגע ימים-נוראים זענען פון די ערהאַבענסטע אין פילהאַרמאָניע, קודם-כל צוליב׳ן אויסגעצייכנעטען און וואונדערבאַרען חזן ד. קוסעוויצקי, דאַן צוליב׳ן גרויסען כאָר און דאַן צוליב דער אָרדנונג.

פון דער ערשטער קאָאָפּעראַטיוו = שולע פּילסודסקיעגע 62

ווי ס׳איז געווען פאָראויסצוזעהן ענטוויקעלט זיך די נייע קאָאָפּעראַטיוו שול אויף אַ זעהר מוסטערהאַפּטען אופן. דער לעהר-פּערסאָנאַל בעשטעהט פון די בעסטע פּעדאַגאָגישע קרעפטען, ספּעציאַליסטען מיט העכערער בילדונג. ס׳איז אויך געגרינדעט אַ מאָדערנע פּרעבעל-שולע אונטער דער לייטונג פון דיפּלאָמירטע קרעפטען ווי: (ריטמיק, פּלאַסטיק, פּערקוסיע, געזאַנג, אַרבייטען, שמועסען).

בעריכטיגונג

אין לענטשנא איז געשטאָרבען די מוטער פון וויצע-פּרעזעס פון שעכטער-הורטאָוניקעס פעראיין פרוי חיה שרה ראָזענזאָהן. אין דעם מיטנעפיהל-בעקראָלאָג פון דעם דערמאָהנטען פעראיין איז אַריינגעפאַלען אַ פּערדריסליכער טעות, אַנשטאָט ס׳דאַרף זיין מוטער איז געווען פרוי. וואָס מיר בעסערען דערמיט אויס.

היינט פּרעמיערע פון „נאַ דניע״ גאָרקיס אין „אהל״

היינט שפּילט מען אין „אהל״ „נאַ דניע״, דאָס בעריהמטע שטיק פון מאַקסים גאָרקי. דאָס דאָזיגע שטיק ווערט געשפּילט זייט 30 יאָהר און דאָך ווירקט עס נאָך היינט פריש און לעבעדיג, ווי אין דער צייט פון דער ערשטער אויפפיהרונג. גאָרקי האָט מיט אַנ׳אויסערגעוועהנליכע כאַראַקטעריזירענדע קונסט, וואָס שטעהט אין איין רייהע מיט איבסען, טאָלסטאָי און אַנדערע דראַמען-דיכטער. געצייכענט ווערט אין דעם דאָזיגען שטיק׳ אַ הויכע שטאַרקע אינדיווידואַליטעט, עכטע לעבענס געטרייע געשטאַלטען פון די טיפענישען פון דער רוסישער געזעלשאַפט, געשטאַלטען, וואָס יעדער פון זיי האָט זיך זיין אייגענע טראַגעדיע און אַלע צוזאַמען בילדען אַ מערקווירדיגע אינטערעסאַנטע וועלט.

דאָס שטיק געהערט צו די טיפסטע. פון דער רוסישער דראַמאַטישער שאַפונג אין די לעצטע 10 יאָהר.

דער „אהל״ האָט מיט דער אויפפיהרונג פון דאָזיגען שטיק געהאַט אומעטום דעם גרעסטען ערפאָלג. די פאַריזער קריטיק האָט אָנגעוויזען מיט וואָס פאַר אַ מייסטערשאַפט יודישע שוישפּילער פיהרען אויס ספּעציפיש רוסישע טיפּען און געשטאַלטען.

מעלדונג

הנחה=פאָרשטעלונגען אין קינאָס און אין טעאַטער „פּאָפּולאַרני״.

די קולטור-קאָמיסיע ביי דער בּאָראָכאָוו=ביבליאָטעק אָרגאַניזירט 3 הנחה - פאָרשטעלונגען אין קינאָ ראַקעטאַ (שענקעוויטשאַ 40).

1) מיטוואָך דעם 19-טען, 12 פרי אַ פאָרשטעלונג פון פילם **Życie bez jutra**

2) מאָנטאָג דעם 24-טען. 10.30 און 1215 פריה פון בעריהמטען פילם **(Csibi)**

די פאָרשטעלונגען קומען פאָר אין גאָרטען. בילעטען צו 25 גר שוין צו בעקומען אין דער באָראָכאָוו-ביבליאָטעק, אל קאָשטשושקי 9.

מאָנטאָג דעם 24 און דינסטאָג דעם 25-טען (ערשטער און צווייטער טאָג סוכות) קומט פאַר אין טעאַטער „פּאָפּולאַרני״ (אַגראָדאָווא 18) פאָרשטעלונגען פון דער פּיעסע פישער=שיפעל 47״ אויסגעפיהרט דורך דער יודישער טעאַטער-סטודיע. אָנהויב 12 פריה און 4 נאָכמ.

ספארט־בעוועגונג

10־יעהריגער יוביל־עאום פון לאדזער „מכבי"

אין די סכות טעג פייערט די יודישע ספארט בעוועגונג אין לאדז און אויך פון גאנץ פוילען א שעהנע פייערונג.

דער לאדזער „מכבי" איינער פון די גרעס־טע און אלזייטיגסטע יודישע ספארט־קלובען אין לאדז פייערט דעם 10 יעהריגען יובילעאום פון זיין עקזיסטענץ.

10 יאהר איז אייגענטליך נישט פיל, אבער די לעצטע 10 יאהר איז א גרויסער אבשניט צייט. אין דער צייט איז דער לאדזער „מכבי" אויסגע־וואקסען צו איינע פון די גרעסטע ספארט ארגא ניזאציעס, וועלכע האט זיך קונה שם געווען ווייט איבער די גרענעצען פון לאדז. אין פערלויף פון די 10 יאהר האט „מכבי" געשפילט א גרויסע ראל אין לאדזער ספארט לעבען און איצט אין דעם יובילי יאהר רעפרעזענטירט זי מיט זיך א בעדייטענדע ארגאניזאציע.

דער נאמען „מכבי" איז ענטשטאנען ערשט אין יאהר 1931 נאך א פעראייניגונג פון צוויי קלובען „חשמונאי" און „קדימה", וועלכע זענען געגרינדעט געווארען אין יאהר 1924.

מיט 10 יאהר צוריק זענען די ביידע קלובען זיכער געווען שילערישע פוסבאל דרוזשינעס, וועלכע האבען געהאט די גרעסטע שוועריגקייטען און שטערונגען. אין יאהר 1931 איז ענטשטאנען דער געדאנק וועגען פעראייניגונג און די רעזולטא־טען האבען נישט געלאזען אויף זיך לאנג ווארטען. מיט 10 יאהר צוריק 2 קליינינקע קלובען נאר מיט פוסבאל־דרוזשינעס — היינט א גרויסע יודישע ארגאניזאציע מיט א רוהם אין גאנץ פוילען. אלע ספארט־צווייגען ווערן געפלעגט אין „מכבי", אלע אהן אויסנאהם, אלע סעקציעס זענען לעבעדיגע און קעמפען מיט ערפאלג. די עראבערונגען פון קלוב זענען רייכע, דער ספארט ניווא א בעפרי־דיגענדער, ווען פאראלעל צו דעם וואלט נאך געקומען די פאראינטערעסירונג פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז, וואלט דער פונדאמענט געווען נאך א שטארקערער, די ארגאניזאציע נאך מעהר בעדייטענד. „מכבי" וואלט דעמאלס געהאט אנ'אייגענעם ספארט־פלאץ, וועגען וועלכען זי חלומט. די ארבייט וואלט זיך נאך מעהר צוואקסען.

דער יובילעאום פון „מכבי" וועט זיין א גרויסע יודישע ספארט־רעווי אין פוילען. אין די ראהמען פון יובילעאום וועלען פארקומען פאלגענדע גרויסע אימפרעזעס וועגען דער מייס־טערשאפט פון די יודישע קלובען אין פוילען: פוסבאל, ספארט־שפילען, שווער־אטלעטיק, ציקליס־טען־גייעגען און אינטערנאציאנאלער טעניס־טורניר.

דער פוסבאל־טורניר פון די יודישע קלובען וועגען דער מייסטערשאפט פון פוילען וועט פאר־קומען דעם 22., 23. און 24. ד. ח. ס'וועלען אנטיילנעהמען מכבי (קראקא), מכבי (לאדז), חשמונאי (לוצק), מכבי (גראדנא), הכח (בענדין), חשמונאי (לעמבערג).

אין דערזעלבער צייט וועט פארקומען א טורניר פון ספארט־שפילען. ס'וועלען אנטיילנעהמען פאלגענדע פרויען־מאנשאפטען מכבי (קראקא), חשמונאי (לעמבערג), דרור (לעמבערג), מכבי (ווארשא), מכבי (ווילנא), מכבי (טשענסטאכאוו) און מכבי (לאדז).

די ציקליסטען־מייסטערשאפטען וועלען פאר־קומען אין אקטאבער, די מייסטערשאפטען פון שווער־אטלעטיק אין נאוועמבער און דער פינג־פאנג־טורניר אין דעצעמבער.

דעם פאטראנאט איבער דער יובילי־פייער־ליכקייטען האבען איבערגענומען: דעפ. ד"ר ראזענבלאט פרוי ספעקטאר, פרעזעס יאפע, אדוו. שטרויך, ד"ר שוויג, דיר. ביסטער, דיר. ווישעוויאנסקי, דיר. עלענבערג, רעד. אוגער א. א.

שווער־אטלעטישע פערמעסטונגען אין לאדזער „מכבי"

דער לאדזער „מכבי" האט דעם 15 און 16 ד. ח. אדורכגעפיהרט 2־טאגיגע אטלעטישע פער־מעסטונגען, וועלכע האבען געגעבען פשוט פענא־מענאלע רעזולטאטען: זילבערבאום I האט פעסט־געשטעלט א נייעם רעקארד אין געוויכט־הויבען מיט איין האנד. דער דאזיגער ספארטלער, וועל־כער געפינט זיך אין דער האהן־וואג האט אויס־געהויבען מיט איין האנד 70 קילא. דער דאזיגער רעזולטאט איז איבערגעשיקט געווארען דעם פוי־לישען אטלעטישען פערבאנד צום בעשטעטיגען.

אין דער מאנשאפט־פונקטאציע האט געזיגט „שילא" — 1735 פונקטען פאר מכבי 169 קילא.

דער רינג־קאמף האט געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען: האהן־וואג סאדולסקי (אוניא), פע־דער־געוויכט (פאוליצקי (י.ק.פ.) לייכטע וואג סלאווינסקי (י.ק.פ.), האלב־שווערע וואג — פשאטינ־סקי (י.ק.פ.), מיטעלע וואג — שטיצקי (ווימא).

די פערמעסטונגען זענען פארגעקומען אונ־טער דער עהרען־לייטונג פון פרעזעס פון לאדזער אטלעטישען פערבאנד קאנטשינסקי. די ה"ה לוריע און הערודזשינסקי זענען דעקארירט געווארן פאר'ן גוטען אדורכפיהרען די פערמעסטונגען.

ציקליסטען־מייסטערשאפט פון „בר־כוכבא"

זונטאג, דעם 16 איז פארגעקומען די מייס־טערשאפט אויף שאסע פון דער ציקליסטען־סעקציע „בר־כוכבא" אויף א שטח פון 100 קילא־מעטער. דאס געיעג איז פארגעקומען אויפן ווארשעווער שאסע און האט געגעבען פאלגענדע רע־זולטאטען:

מייסטער אויף שאסע אויפן יאהר 1934 האט ערצילט אליעזר שלעזינגער אין אין א צייט פון 3.28.35

דאס צווייטע ארט האט פערנומען מ. זאקס 3 שעה 30 מינוט.

דאס דריטע ארט לוקסענבורג, 3,54,22.

ליגע־מעטשען אין לאנד

וויסלא — פאלאניא 4:5 (2:2)

גארבארניא—לעגיא 0:3 (0:0)

רוך — ווארטא 3:5

פאנאן—ווארשאוויאנקא 0:3

פ. ק. מילאנא (איטאליען) אין פוילען

אין פוילען האט געווילט דער איטאליענישער אויסגעצייכענטער פ. ק. מילאנא פון מיילאנד, זייגע מעטשען אין פוילען האבען געגעבען פאלגענדע רע־זולטאטען:

פאנאן — פ.ס. מילאנא 3:5

פ. ק. מילאנא — קראקאוויא 3:4

דייטש־אויבערשלעזיען — פויליש־אויבערשלעזיען 0:2

מעטש וועגען ארייגגעהען אין דער ליגע

ל.ט.ס.ג. — גריף 1:4 (0:1)

ארבייטער־רעפרעזענטאנץ פון דאנציג אין לאדז

מכבי — דאנציגער ארבייטער־רעפרעזענטאנץ 1:3

די דאנציגער ארבייטער־מאנשאפט איז זעהר א פרימיטיווע, שפילט נישט טאקטיש און נישט טעכניש, דעריבער האט „מכבי" לייכט געווינען ביי דער דאנציגער ארבייטער־רעפרעזענטאנץ אין דער פערהעלטניש פון 1:3.

לאדזער ארבייטער־רעפרעזענטאנץ — דאנציגער ארבייטער־רעפרעזענטאנץ 2:5

ארבייטער ספארט־טאג אין לאדז

דער טאג פון ארבייטער־ספארט אין לאדז האט ארויסגעפיהרט אויפן פלאץ ביז 500 ספארט־לער. די קאנקורענץ איז פארגעקומען אין אלע ספארט־צווייגען. אין לייכטאטלעטישען מעטש צווי־שען ווארשעווער סקרא און די ארבייטער־רעפרע־זענטאנץ האט געוואונען „סקרא" מיט 79:85

פאליציי־אישער לייכטאטלע־טישער מעטש אין לאדז

פ.ק.ס. (ווארשא)—פ.כ.ס. (לאדז) 55:75

לייכטאטלעטישע מייסטערשאפ־טען וועגן דער מייסטערשאפט פון פוילען

דער נעכטיגער טאג אין די לייכטאטלעטישע מייסטערשאפטען אין פוילען האט געבראנגט פאל־גענדע רעזולטאטען:

אלימפישע שטאפעטע 1) ווארשא.

שוועדישע שטאפעטע 1) ווארשא.

אמעריקאנישע שטאפעטע 3000 מעטער 1) ווארשאוויאנקא.

3000 מעטער־לויף 1) מוכאלסקי (ווארשאוויאנקא).

אינטערנאציאנאלער לייכט־אטלעטישער מעטש

אמעריקא — יאפאן 75:84

וו.ק.ס. — הכח 2:5

הכח איז געפאלען אין דער פארם, דאס האט מען געהערט פון אלע זייטען בעת זיין לעצ־טען מעטש פון דער יודישער מאנשאפט מיט וו.ק.ס. הגם הכח איז געווען אפגעשוואכט דורכן פעהלען פון עטליכע שפילער האט זי דאך נישט צופרידענגעשטעלט און דעם מעטש געמוזט פער שפילען.

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 201־93

ספעציאליסט

פאר מענער־שוועכע־בעהאנדלונג, סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא־אנאליזען

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אווענד.

Dr. med. Trepman

צעגעלניאנא 4, טעל. 216־90

ספעצ. פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענערשוועכע אויך אלע ארט אנאליזען נעהמט אן פון 8—12 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום־טוב פון 8—1. בעזונדער'ע ווארטע־זאל פאר פרויען

דער אריער־פאראגראף

ר. איזראעל

216

שפאנענדער ראמאן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

בעהמע איז אוועק צום פלאץ־קאמענדאנט האמערשטיין. דאס געשפרעך איז געווען אנ'אפיציעלע און קורצעס.

— גוט מארגען, הער קאמענדאנט, הייל היט־לער. איהר האט מיך געהייסען רופען.

— יא, איך האב בעקומען א פעראָרדנונג וועגען איער פעראָן וועלכע איך וויל אייך איבער־געבען.

— איך הער, קאמענדאנט.

— איהר ווערט לויט א פעראָרדנונג פון דער פארטיי אנפיהרונג אין מינכען אפגערופען פון איער אמט אין דער פאבריק, און דארפט גלייך דעם אמט פערלאזען. ביז ס'וועט קומען אנ'אנדער אויף איער ארט דארפט איהר אלץ איבערגעבען דער בעאמטין פון דער פאבריק, דער פריילין האמערשטיין.

— איער בעפעהל, קאמענדאנט, האט בעהמע אפיציעל געענטפערט.

— גלייכצייטיג איז בייגעלעגט אנ'אנדערע פער־ארדנונג, אז איהר ווערט בעשטימט אויפן אמט פון קאמענדאנט אין קאנצענטראציע־לאגער.

— אויף וועמענס ארט?

בעהמע האט זיך אזוש דערשראקען. ער אלס קאמענדאנט פון א קאטארגע. צי שפילט זיך דער טייוועל מיט איהם? ווער האט זיך דאס אנגעוועצט אויף איהם? ניין, ער וועט דעם אמט נישט אננעה־מען, ער קען אזא אמט נישט אננעהמען, ווי ווייט איז ער געפאלען. אז ער זאל דארפען ליידען אזא בעלייריגונג. ס'איז אבער גלייכצייטיג נישט מעגליך געווען אפצוזאגען אנצונעהמען דעם אמט, האבען דאך די פארטיי־סטאטוטען די הפי־יש געזאגט אז פון קיינעם ארבייט און טעטיגקייט טאר מען זיך נישט אפזאגען.

— איהר קומט אויפן ארט פון קראנינגן, פון וועלכען מען איז באמת נישט צופרידען אין דער אנפיהרונג.

— איער בעפעהל, קאמענדאנט.

— איהר קענט שוין איבערנעהמען דעם אמט. קראנינג איז שוין אפגערופען געווארען און געפינט זיך נישט מעהר אין לאגער.

— איער בעפעהל, הער קאמענדאנט....

קאפיטעל 34

די אקציע

דאס זעקסטעל, וועלכעס האט געוואוינט אין מינכען: פריצי, הייבריך, צילקע, קאן, פרידא און גוסטאוו, האבען געשלאסען צווישען זיך אנ'איביגען בונד, נישט צו רוהען פריהער ביז זיי וועלען אויפ־נעהמען דעם קאמף מיט דעם היטלער־רעזשים. יעדער פון זיי האט זיך געריסען צו ארבייט, צו טעטיגקייט, קיין שום געפאהר האט זיי נישט אפגע־שראקען, פריצי האט אבער עמפוילען פארזיכטיגקייט. נישט אונטערצונעהמען קיין שום אקציע, ביז ער וועט נישט געבען דעם בעפעהל, ער איז פון דעם זעקס־טעל אויסגעוועהלט געווארען אלס קאמענדאנט און דעריבער האט ער ארויסגעגעבען די דאזיגע בעפעה־לען. פריצי האט טאקע געמאכט אלע פארבערייטונגען כדי צו געבען זיין זעקסטעל די ערשטע ארבייט און פון דער צווייטער זייט צו ווערבירען נייע מיטגלידער פאר זיין גרופע.

צוליב דעם טאקע כדי צו זיין איינגאנצען אין ארדנונג, האט פריצי אנגענומען דעם פארשלאג פון דער גרעפין העלדארף, אז ער זאל אננעהמען דעם אמט אין דער פאבריק אין אולם. ער האט דאס גע־טון, ערשטענס צוליב דעם, אז ער זאל זיין נעהנטער צו דער פיהרענדער לייטונג פון די נאציס און צווי־טענס, אז ער זאל נעהמען די ערשטע נקמה אן בעהמען, פריצי איז אוועקגעפאהרען קיין אולם, אפיציעל זיך געמאלדען צום פלאץ־קאמענדאנט און גלייך אוועק אין דער פאבריק. דארט איז געווען העלען. פריצי איז אריינגעקומען אין קאנטאר, אויפ־געהויבען די האנד אין דער הויך מיט „הייל היט־לער" און זיך אוועקגעזעצט אויף דעם ארט, וואו בעהמע איז געווענליך געזעסען, ער איז געזעסען א ווייל אזוי ווי ער וואלט העלען גאר נישט געקענט. איבער נאך דעם אנהערען זענען אריינגעקומען די העכערע בעאמטע און זיך פארגעשטעלט פארן נייעם דירעקטאר ווען פריצי איז שוין פערטיג גע־ווארען מיט דער דאזיגער אויפגאבע, האט ער זיך אנגערופען צו העלען.

— און איהר פריילין, האמערשטיין, ווייסט דאך אויך געוויס אז איך בין בעשטימט געווארען אלס לייטער פון דער פאבריק אויפן ארט פון אלפרעד בעהמע.

— יא, איך ווייס דערפון, איך גראטולירע אייך.

— איך האב נישט געמיינט דערמיט צו זאגען, אז איהר זאלט מיר גראטולירען, כ'האב געמיינט דערמיט צו זאגען אז מיר וועלען זיך געגענזייטיג העלפען אדורכצופיהרען אונזערע שווערע אויפגאבע.

— איך הער אייך.

— אלץ וואס איז צווישען אונז געווען ביז איצט דארף דורכאויס פערגעסען ווערען. קיין שום אנדייטונג וועגען דעם זאל נישט זיין, אזוי ווי מיר האלטען זיך ביז איצט נישט געקענט.

— גוט, איך הער אייך, אויף פאר מיר וועט עס זיין ליבער, אויב מיר וועלען זיך פיהרען באר אפיציעל, און קיין שום פריוואטע אנגעלעגענהייטען נישט בעריהרען.

אזוי־ארום האט פריצי אנגעהויבען צו ארבייטען אין דער פאבריק, די ערשטע טעטיגקייט זיינע איז געווען, וואס ער האט צוגענומען אין דער פאבריק אריין גוסטאוו. פערשטעהט זיך, אז ער האט נישט געזאגט ווער גוסטאוו איז. פריצי יעדער האט גע־וואלט האבען גוסטאוו נעבען זיך, ער האט געהאט גרויס צוטרוי צו דעם יונגעל, און דעריבער געהאל־טען אויב ס'וועט זיך מאכען די ערשטע אקציע. גוס־טאוו איז געווען געקומען קיין אולם. ער איז נישט געווען קיין קוואליפיצירטער ארבייטער און האט בעקומען דעם אמט אלס פערזענליכער שליח פון דעם דירעקטאר, אין דעם פאל פון פריצין.

גוסטאוו האט פלייסיג געארבייט און פשוט גע־קוקט אין די אויגען אריין פון פריצין, ביז יענער וועט איהם שוין הייסען עפעס טון. פריצי האט דער־ווייל נאך געהאלטען אלץ פאר פריהצייטיג. ער האט געפארשט, געזוכט און קאנטראלירט יעדען מאמ־ענט, אז ער זאל נישט דארפען דורכפאלען. אזא געלעגענהייט האט זיך אלץ נישט געמאכט. פריצי איז געשטאנען און שטענדיגער פערבינדונג מיט קאן'ען אין מינכען און אלע זענען געווען גרייט אויף יעדען רוף פון פריצין זיך צו שטעלען איהם צו דינסט און אויספיהרען זיין יעדען בעפעהל. די מענשען אין אולם האבען פשוט געבענקט נאך דער מינוט ווען ס'וועט זיין עפעס אנ'ארבייט, ווען מ'וועט קענען אונטערנעהמען עפעס אנ'אקציע.

(פארטזעצונג קומט)

געבוירען פון א קריסטליכער וואסער-טרעגעריז אין פוילען

און געשטארבען אלס פרומער שוחט אין ארץ ישראל

(ספעציעלע קארעספאנדענץ)

פון כ. באזיליאנסקי.

אין מאנשיע, דעם אלטען און נישט איבעריג זויבערען קווארטאל, וועלכער טיילט אפ יפו פון תל-אביב און איז כמעט גלייך אויף גלייך באזעצט מיט יודען און אראבער, —

אין מאנשיע איז דא נישט לאנג געשטארבען אן׳עלטערער יוד, א שוחט.

אויפגערופען האט מען איהם צו דער תורה מיט זיין פולן נאמען: „יעמוד ר׳ אברהם בן אברהם... בעבור שנדר..." אין פאלק אבער האט מען איהם גערופען ר׳ אברהם שוחט.

איינזאם האט ער געלעבט אין א קליין שמוציג צימערל אין מאנשיע. נישט געהאט נישט קיין פרוי און נישט קיין קינדער. זיין פרוי איז איהם פריהער מיט יאהרען אפגעשטארבען און די קינדער זענען ערגיץ אויף גאט׳ס גרויסער וועלט.

קיינמאל האט ער נישט דערציילט וועגען זיך, קיינמאל וועגען זיין פאמיליע נישט גערעדט. איין זאך האבען די ארומיגע געוואוסט, און דאס איז — אז קומען קומט ער קיין ארץ-ישראל פון טשארטקאוו, דער רעזידענץ פון טשארטקאווער רבי׳ן, אין גאליציען.

ארים איז ער געווען, דער שוחט אברהם בן אברהם, ארים און איינזאם.

שטיל און איינזאם האט ער געלעבט, שטיל און איינזאם — גאט זיין נשמה אפגעגעבען.

* * *

פאראן א שטעטעל אין פאדאליער גובערניע, אוקראינע, כמעלניק הייסט דאס שטעטעל.

האבען אין יענע צייטען געלעבט אין דעם שטעטעל כמעלניק יודען פון א גאנץ יאהר: קרעמער און מעקלערס, און וואלד-סוחרים און תבואה-הענדלער און הפען-הענדלער, און א רב, און א פאר דיינים, און א פאר שוחטים, און א בעדער און דאס איבעריגע פעקעל יודישע פרומקייט, וואס א קליין יודיש שטעטעל פערמאגט.

כמעלניק האט אויך פערמאגט א שבת-גוי׳ע. האט די גוי׳ע געהאט א נאמען: „מאטריאש קא, די שכור׳טע..."

איז ווער האט דאס בעמערקט, אז זי איז פערגאנגען אין א הויכען טראגען און ווער האט זיך ארומגעקוקט, אז זי האט אין א פינסטערער נאכט עפ׳עס און האט א פליט געבוירען א ממזר׳ל? דאך זענען יודען בני רחמנים — האט מען צוגע-זעהן דאס קינד: ווער עס האט דער מוטער א פאר אלטע וויקעלעך געשענקט, ווער א צעריסען אנ-ציגעל פון מוזיניקעל צוגעשארט, ווער עס האט מאטריאשע׳ן א פאר איבעריגע קאפיקעס געגעבען.

איז זיך דאס קינד, פעדקא, געוואקסען פרי-הער הינטער די טירען פון יודישע קיכען און דערנאך מיט יודישע קינדערלעך אויף דעם שוהל-הויף אין כמעלניק. די יודישע קינדערלעך. זאלען לעבען און געזונט זיין, האבען טאקע גע׳רודפ׳ט דאס ממזר׳ל. געשטורכעט, גערופען מיט מיאוס׳ע נעמען — אבער פעדקא האט זיך געהאלטען צווישן יודען. גערעדט יודיש, טועם געווען פון א יודישען שבת-יום-טוב.

יאהרען זענען געגאנגען, פעדקא איז גע-וואקסען, ער האט שוין גאנץ פיין געקאנט שוס-טערשע ארבייט. און כאטש עס האט זיך איהם געלעבט גוט אין פערגלייך מיט דעם, ווי ער האט געלעבט מיט זיין מוטער, איז ער דאך געווען נישט צופרידען. נישט איינמאל און נישט צוויימאל איז ער געזעסען פערטראכט און פער׳חושכ׳ט, נאכ-לעסיג געטון די ארבייט. אפט איז ער געקומען אין שוהל אריין, געזעהן ווי די יונגלעך דאווענען מיט זייערע טאטעס — און זיי מקנא געווען. זיין באלעבאס האט איהם טאקע אויסגעלערנט א פאר יודישע תפילות, ער האט איהם טאקע אויסגעלער-נט „מודה אני" און „קריאת שמע" — אבער מעהר האט זיין באלעבאס אליין נישט געקענט.

פון דער מוטער זייגער האט זיך פעדקא דער-ווייטערט, בעליטע ווען ער האט זי געטראפען א שכור׳ע אויף די גאסן, געווידעלט זיך אין דער שטיל ווען ער האט געזעהן ווי זי טאנצט א שיכורע מיט די גויים אין א מארק-טאג. נישט גערן און אנגע-כמורעט האט ער זי בעגעגענט ווען זי איז געקו-מען צום לאטניק איהם בעזוכען, און אנטלאפען ווי א פייל פון בויגען פון איהרע מוטערליכע לאסקעס.

אין איין שעהנעם טאג האט זיך פעדקא גע-ווענדעט צו זיין באלעבאס, זיצענדיג אזוי ביי א צעריסענעם שוך.

— ר׳ מעכעל, איך וויל ווערען א יוד...

ר׳ מעכעל האט אויפגעהויבען א פאר פער-וואונדערטע אויגען פון זיין ארבייט, נישט געוווסט, צי דאס איז א וויץ אדער א ערנסט, נישט בעגרי-פען אויפן ארט וואס צו ענטפערן און א פרעג גע-טהון:

— וואס-זשע, איז דען אזוי גוט צו זיין א יוד?

פעדקא האט אויף דער פראגע נישט געענט-פערט, נאר פער׳עקשנט איבערגעחזרט:

— איך וויל ווערען א יוד!

און צווישען מנחה און מעריב איז ר׳ מעכעל צוגעגאנגען צום רב:

— אזוי און אזוי. רב - לעבען, פעדקא, דער ממזר-יונג, מאטריאשקע׳ס שייגעץ. האט זיך איינגע-שפארט: ער וויל ווערען א יוד:

דער רב האט פערדעכטיג-פערוואונדערט אנ-געקוקט דעם לאטניק, צי האט ער אפשר נישט גע-נומען קיין איבעריגען טראפען.

— וואס הייסט, ער וויל ווערען א יוד, ער איז דאך א גוי, א ממזר?

— נו יא, רבי לעבען, דאס טענה איך טאקע צום ימח שמו׳ניק די גאנצע צייט: דו ביסט דאך א גוי, טא צו וואסערע שווארצע רוחות ווילסט דו ווערען א יוד? ענטפערט ער, דער שייגעץ, אז ער האט ליב די יודען.

— וויפיל איז דער שייגעץ אלט?—האט דער רב א פרעג געטון.

— זאל איך אזוי וויסען פון איהם און פון זיין מאמען, ווי איך ווייס, וויפיל ער איז אלט,

— פרעג זיך אן ביי איהם, ווי אלט איז ער, האט דער רב געזאגט, — און וועסט מיר מארגען זאגען.

אויף מארגען איז דער לאטניק צוגעקומען צום רב:

— ער איז אלט דרייצעהן יאהר, זאגט ער, דער ממזר.

— לאז איהם קומען צו מיר,—האט דער רב געזאגט און געזיפצט. — אנ׳אומגליק... דאס מלכות, על פי דין...

און אין יענע יאהרען אין רוסלאנד איז גע-ווען פערבאטען א גוי זיך מגייר צו זיין. די צא-רישע רעגירונג האט דעם נייעם גר פערפאלגט, אבער נאך ערגער האט זי פערפאלגט די קהלה, וווּ דער גוי האט זיך מגייר געווען. דער רב, נעבעך. האט געהאט וואס צו קרעכצען...

נישט טויט, נישט לעבעדיג, איז פעדקא גע-שטאנען פארן רב. אבער דער רב האט זיך געווענ-דעט צו איהם:

— על פי דין המלכות... א קריסט טאר זיך נישט מגייר זיין.. דינא דמלכותא.. און צו וואס דארף מען דאס גאר.. די יודען, מען קען נאר, חלילה, ברענגען אנ׳אומגליק אויף דער קהלה קדושה.. עס איז בעסער צו זיין א גוי. אלע טירען זענען אפען.. מ׳קאן ווערען א גאראדאוואי און א פריסטאוו... דער תכלית, מ׳שטיינס געזאגט, פון א יודען: דא געה נישט, דא שטעה נישט...

— רבי, ראטעוועט א נשמה, איך האב פיינד מיין מאמען, זי איז א שכור׳טע...

— שא... האט זיך דער רב נעבייזערט, — כבוד אב ואם... א מאמע איז א מאמע...

— אבער, רבי...

— געה. געה, איך וועל זאגען מעכל׳ען.

אין די שטאט פול געווארען מיט פעדקא׳ן, מאטריאנא׳ס ממזר. און אז די שטאט האט איינ-געזעהן, אז זי קאן באגרנישט טון מיט דעם קליי-נעם ממזר, האבען יודען אנגעהויבען צו טראכטען ווי פטור צו ווערען פון איהם. זענען געקומען אנ-דערע און האבען געזאגט, אז דא, אין רוסלאנד טאר מען טאקע נישט מגייר זיין א גוי, אבער סייקירען מעג מען. האבען יודען זיך אנגעכאפט — זאל ער פאהרען צו קירע׳ן.

איהר ווייסט דאך ווער „קירע" איז: דאס איז דער עסטרייכער. און אין שטאט האט דאן פערבלאנדזשעט א גאליציאנער יוד, א סוחר, א טשארטקאווער חסיד. שטאט האט אנגעהויבען צו רעדען מיט דעם גאליציאנער סוחר: נעם מיט דעם שייגעץ. מען האט „איינגעבראכען" דעם טשארטקאווער חסיד — אין פעדקא איז נעלם געווארען.

מאטריאנען האט מען דערצעהלט: ער איז ערגיץ וואו אוועק ענטלאפען.

— אין ד׳רערד מיט׳ן קאפ! — האט מאטריא-נא נאכגעזאגט איהר בן יחיד.

* * *

אין טשארטקאוו האט מען פעדקאן מקרב געווען. מען האט איהם מגייר געווען און א נא-מען געגעבען: אברהם בן אברהם. מען האט איהם אריינגענומען אין דער ישיבה, איז ער געשלאפען אין קלויז אויף דער באנק און געגעסען טעג — אלעס ווי א ישיבה-בחור.

ער האט גוט געלערנט און צו עטליכע און צוואנציג יאהר האט ער געקראגען א סמיכה אויף צו שעכטען. און חתונה געהאט האט פעדקא. גע-נומען אנ׳ארים מיידעל פון ערגיץ א קליין שטע-טעל אין גאליציע און דארט טאקע שוחט געווארען.

קינדער האט ער געהאט און די קינדער זענען ביי איהם פרום געוואקסען. האט אברהם בן אברהם איינמאל ביי זיך בעשלאסען און איז גע-פאהרען קיין ארץ-ישראל.

דר. ווילהעלם פאללעק

„ירמיהו"

צווייטע פרעמיערע פון „אהל" אין „ראזמאיטאשטשי" טעאטער

באלד אין אנהויב מוז איך זאגען, אז די פארשטעלונג לאזט איבער אנ׳אונפערגעסליכען איינדרוק, דאס איז איינע פון די פארשטעלונגען, וועלכע אויב מ׳זעהט זי איינמאל מוז זי בלייבען אין די געדאנקען דורכ׳ן גאנצען לעבען.

דער רעזשיסער איז געווען אומעטום, געהיי-טען יעדען פרט, די גאנצע פארשטעלונג האט איהר ריטם, דעם הערליכען מוזיקאלישען ריטם, וועלכער אט מיט דעם פרעהליכען און אט מיט דעם טרא-גישען אפקלאנג, רייסט ער זיך אריין אין יעדען שפאלט פון צושויער, אויף דער דאזיגער פארשטע-לונג הערט מען זיך צו מעהר ווי מען קוקט, הגם ס׳זענען פערהאן זעהר פיל אפטישע איינדרוקען, איינס נאכ׳ן אנדערען, אזוי ווי מעכטיגע סקולפטו-רען זענען אויפגעשטעלט די גרופען, ביים דער-האלטען די הארמאניע און סימעטריע. מיט נחת קוקען מיר אויף די סטילפולע קאסטיומען, וועלכע הארמאנירען אין טאן מיט דער דעקאראציע און ליכט. מיר קוקען מיט דער גרעסטער סאטיספאקציע אויף די בעוועגונגען און זשעסטען, אויף דעם פלאסטישען גאנג און אונפערגלייכליכע טענץ. וועלכע שילדערען מיט אזא קראפט און שעהנהייט, די דערפרעהענדע און טראגישע מא-מענטען פאר דעם פאלען, און פאלען און נאכ׳ן פאלען פון בית-המקדש. מיר זעהען אונפערגעסליכע סצענעס און ענטציקען זיך מיט דער רעזשי, נישט קוקענדיג דערויף זענען פערהאן מעהר אקוסטישע איינדרוקען ווי אפטישע, מיר הערען דעם קרעכץ נאכ׳ן פאלען פון בית-המקדש, וועלכער צוברעכט דאס הארץ פון פערצווייפלונג, אין דעם דאזיגען מאמענט פון דער שרעקליכער ידיעה, אז נבוכדנצר וויל איבערטרעטען די שוועל פון בית-המקדש. דאס בלוט ווערט פערגליווערט אין די אדערן ווען די הונגעריגע בעפעלקערונג מאהנט און בעט ברויט.

אבער אמשטארקסטען ווירקט אויף דעם צו-שויער די סצענע די הארציגע קרעכצען פון ירמיהו׳ן, וועלכער געפינט זיך אין גרוב און ווע-מענס קרעכצען ס׳געהען פון טיפען הארץ, און די סצענע ווען דער נביא שטעלט זיך פאר דעם שלימזל-דיגען מלך צדקיהו, וועלכער בעט פערצווייפעלט דעם געטליכען מענשען וועגען אנ׳עצה.

אבער ירמיהו שווייגט. צו שפעט פרעגט דער מלך אנ׳עצה, דער שרעקליכער גורל הענגט שוין איבער דעם יודענטום, דאס איז כמעט א שטומע סצענע, אבער אין איהר איז פערהאן אזויפיל וועהטאג און שטילער עקסטאזפולער מאלארישער תפילה צו גאט. אז דעם טיפסטען מיטלייד, עפעס א בעהאלטענעם יאמער נעמט ארום דעם גאנצען צושויער-רוים. ס׳איז פשוט שווער אויסצודריקען מיט וואס פאר א אונגעוועהנליכער גענויקייט עס שילדערען די ארטיסטען דעם קלענסטען פראגמענט א קלאסישער ביישפיל איז דער קאמפליצירטער דועל אזוי געשיקט ווי ס׳איז נאר מעגליך אין יא-פאנישען טעאטער, וועלכען מ׳האט ערשט נישט לאנג געהאט די געלעגענהייט צו זעהען אין לאדז.

הלוי פעראייניגט אין זיך די מוזיק, מאלע-ריי און סקולפטור. וועניג האב איך אויף דער ביהנע געזעהען אזעלכע וואונדערפולע סקולפטורען ווי דאס לעצטע לעבעדיגע בילד, וועלכעס האט פארגעשטעלט מיט זיך דעם וועה און פערצווייפ-לונג, דעם פולשטענדיגען פעהלען פון מוט. די זעלבסטפערטיליגונג אין אויפן מאן פון דעם דא-זיגען בילד דערהויבט זיך גאט׳ס נביא ירמיהו, וועלכער טרייסט דאס פאלק אינם אומגליק. די סצענע איז דעמאלס געווען שעהן איבער אלעם, וייל ס׳האט פעראייניגט אין זיך די נייעסטע רע-זשיסערישע ערגרונגען אין בעסטען זין פון ווארט.

* * *

איך מוז עטליכע ווערטער זאגען וועגען דער פיעסע און דעם מחבר. סטעפאן צווייג, דער פריינד און אנהענגער פון געדאנק פון דעם גרוי-סען הומאניסט ראמען ראלאנד, וועגען וועלכען צווייג האט געשריבען א ווערק — איז איינער פון די גרעסטע דייטשע פאעטען. צו זיין רוהם און לויב האבען זיינע ווערק געבראכט אויף גע-בעלס שייטערהויפענס, וועלכע האבען אבער דעם יודישען גייסט נישט געקענט פערברענען אין די פלאמען. געבוירען אין ווין, אזוי גוט ווי זיין פרוי, די בעריהמטע איבערזעצערין און ראמאנען-שרייבערין פרידעריקע מאריא פאן ווינטערניץ, וועלכער צווייג האט זיין ווערק ירמיהו געווידמעט. זיין ירמיהו איז אין הסכם מיט דער ביבעל א מארטירער פון אמת, א גרויסער פאציפיסט, א ריכ-טער פון דער וועלט, איז ארויסגעטרעטען געגען די פערליימדער און זינדיגער, האט פאראויסגעזאגט דאס פאלן פון פאטערלאנד און נאכן חורבן ירושלים האט ער בעפרעדיגט די הערליכע וויזיע וועגען דער גליקליכער צוקונפט פון פאלק ישראל, אזעלכער איז ירמיהו אין דער ביבעל און ביי סטעפאן צווייג. פארוואס האט ער אויסגעוועהלט די געשטאלט פון נביא אלס העלד פון זיין פאעמע און דא ווייזט זיך ארויס א מאדנע זאך פסח 1915 ביז פסח 1917, אין דער צייט ווען די מלחמה-שרפה האט געבושעוועט אין איירעפא. צווייג האט געוואלט דורכן מויל פון ירמיהו פרעדיגען זיינע פאציפיס-טישע לאזונגען, די רייד פון נביא זענען זעהר אפט אדורכגעזאפט מיט אקטועלע אלוזיעס צו דער לעצטער שחיטה פון די פעלקער. זיין בענקשאפט צו שלום האט דער פאעט ארייגעלעגט אין מויל פון דעם, וועלכער איז געווען דער גרעסטער פא-ציפיסט לויט דער ביבעל. איך מוז פעסטשטעלען אז הלוי האט אונז נישט צופיל געגעבען פון צווייג׳ן און דאס איז א קלארע זאך. ירמיהו גע-הער צו דער קאטעגאריע פון אזוי-גערופענע בוך-דראמען.

סטעפאן צווייג האט נישט געהאט בדעה אויסצושטעלען זיין דראמע און האט עס אליין אנגערופען „געדיכט" און נישט דראמע, דער רע-זשיסער האט געהאט א גרויסע זארג מיט דעם ווערק אויב ער האט געוואלט, אז די הערליכע לאנגע מאנאלאגען און דיאלאגען, וועלכע זענען איינגעהילט אין כשוף פון פאעזיע — זאלען נישט מיד מאכען דעם צושויער. פיל סצענעס האבען געמוזט אוועקפאלען. נאטירליך, אז דאס קען פאר אונז זיין נישט אנגענעהם, אז ער האט נישט בע-ריקזיכטיגט פיל עמאציאנעלע סצענעס. ס׳פעהלט אפילו דער סוף פון צווייג׳ן, וועלכער ענטהאלט אין זיך דעם גאנצען גרונד-געדאנק פון דער פא-עמע, און ווי אקטועל איז דער סוף אין צווייגס קווער: „מיר, די שטענדיגע אין מלחמה און די שטענדיג בעזיגטע, מיר, די שטענדיג צושטיקעלטע און שטענדיג בענייטע, מיר ביי אלע פעלקער א שפילעכל און צו שפאט, מיר די איינציג היימלאזע און פון ערד בעזייטיגטע. מיר וואנדערן תמיד אין בענקשאפט צו גאט. א פערלוירען פאלק, אבער אנ׳אונשטערבליכער גייסט. מען קען ממית׳ן דעם מענשען, אבער נישט דעם גאט, וועלכער לעבט אין איהם. מ׳קען א פאלק בעזיגען, אבער קיינ-מאל נישט זיין גייסט".

דאס איז ווי א פארגעפיהל פון דער היט-לער-צרא, וועלכער מיינט אז ער דערהרגעט דעם יודישען גייסט, וואס איז אבער אונשטערבליך.

אנשטאט דעם דאזיגען סוף האט אונז הלוי געגעבען א מעכטיג בילד פון יוד, וועלכער געהט אין דער ווייטער וועלט אריין.

אין „ירמיהו", וועלכער ווערט אויסגעשטעלט אין „אהל" זעהען מיר אלזא מעהר הלוי ווי סטעפאן צווייג.

* * *

איך מוז כסדר צוריקקומען פון הלוי׳ס רעזשי, די לעזער זעהען, אז מיך פערפאלגט די דאזיגע רעזשי, איך וויל פעסטשטעלען, אין וואס איך זעה קודם-כל אז הלוי איז באמת א גרויסער רעזשיסער. דער בעסטער מאסשטאב איז דער המון, אויב ס׳האנדעלט זיך וועגען דער רעזשי פון די מאסען-סצענעס, זענען אין דער אייראפעאישער רעזשי פערהאן צוויי אופנים צו לעזען דעם דאזיגען זעהר שווערען פראבלעם. די דייטשע רעזשי בעמיהט זיך וועגען דעם, אז דער המון זאל זיין איינהייט-ליך, זאל ארויסגעבען דיזעלבע אויסגעשרייען, זאל האבען דעם זעלבען אויסדרוק, אנדערש דאגעגען רעזשיסירט די מאסען סצענעס מייערהאלד, יעדער אנטיילנעהמער אין דער סצענע איז אנ׳אנדערער זעהט אנדערש אויס, רעדט אנדערש א.א.וו. אזוי טאקע איז אויסרעזשיסירט דער בעטלער-טאנץ אין „הבימה". אויף דעם זעלבען וועג געהט הלוי און מען מוז צוגעבען, אז די מאסען-סצענעס האבען ביי איהם דערגרייכט די העכסטע מדרגה פון קונסט.

* * *

דאס שפילען פון די ארטיסטען איז געשטא-נען אויף א הויכער ניווא און איז געווען זיכער א קאלעקטיווער צוזאמענשפיל ווי אנ׳אינדיווידו-עלער אבער דאך האבען זיך ארויסגעריקט בראש צחיבל אלס ירמיהו, וועלכער איז געווען אונפער-גלייכליך, אויסערגעוועהנליך איז געווען זיין ברים, איך שלאג מיך מיט דער דעה פון וואנען איז ער נעפאלען אויף דער המצאה פון אזא גרים, איך קען ירמיהו׳ן פון בילד מיקעל-אנזשעלא אין דער קירך פון וואטיקאן, איך קען רעמבראנדס בילד און לעסער אוריס, די מארמור-סטאטוע פון גלי-צענשטיין און דאך איז צחובל׳ס פנים געווען אנ-דערש און האט אויסגעדרוקט א טיפען וועהטאג, שרעקליכע ליידען. צחובל׳ס קרעאציע מאכט א ער-שיטערנדען איינדרוק אין פולען זין פון ווארט.

נישט געוועהנליך איז געווען דאס שפילען פון ברבן זרובבל, רבי, גבאי, ברקאית, דגנית און אייבענטליך פון אלע אנדערע ארטיסטען, וועלכע האבען א דאנק זייער ברען און פרעציזקייט אונז געגעבען אזא הערליכע און וואונדערפולע פאר-שטעלונג.

מענער=פלויש=היט

ווערען אמבעסטען אויפגעפרישט און איבערפאסאנירט בײ

י. שווארצבערג, 6=טער שערפיעז 30

די ביליגסטע קוועלע פון

מענער=היט

י. שווארצבערג 6=טער שערפיעז 30

צום איצטיגן הערבסט און ווינטער-סעזאן איז בײ

רעפעראטורען ווערען פינקטליך און פאכמעניש אויסגעפערטיגט אין אײגענעם ווערקשטאט

קלאנג=קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

ערעפנונג פון סעזאן! דאס גרעסטע מײסטערווערק פון אלע פילם-פראדוקציעס. רעזשי ROUBIN MAMOULIAN

„קעניגין קריסטינא"

GREETA GARBO
JOHN GILBERT
LEWIS STONE

אויסערן פראגראם: פילם-אקטואליטעטען פון FOX ווי אויך פילם-כראניק P. A. T

אנהויב פון די סעאנסען 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 פרידה. די פרייזען אויפן ערשטע' סעאנס און פריהמארגענס פון 54 גר. און.

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגע, הארץ און סקרעהאז-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

כעמיש=באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, אא.

Dr. med.

J. SADOKIERSKI

סטאמאטאלאג

צײהן- און מויל-כירורגיע

צוריקגעקעהרט

פיעטריקאווער 164, טעל. 114-20

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

ראקאלעז

איבערצוגעבען א וואוינונג א שטוב מיט א קיך פון זאפארט, ביליג דירה-געלד. 11. ליסטאפאד 31, ה. 12.

פערשידענעס

איך פאהר צוריק נאך ניו-יארק. כ'נעהם אן צום ערלעדיגען האנדעלס-אנגעלעגענהייטען. איך וואלט אויך גערן מיטגענומען אונטער מיין אויפזיכט א עלטערע פערזאן אדער קינד, וואס האלטען ביים פאהרען אין די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקע. — צו ערפאהרען גענויערעס ביי נאמיאס, צעגעלניאנא 82 פון 3—5 נאכמיטאג.

פאר א הלוואה פון 1000 זל. קען מען בעקומען א שטענדיגען פאבריקס-פאסטען. דאס געלד איז גאראנטירט. — אפערטען אין אדמ. אונטער "1000".

נאטירליכער ביהנען-האניג 2 זל. א קילא. לוטאמירסקא 13, בענצקאווסקי. אין הערינג-געוועלב.

Artystyczna Cerownia przyjmuje do cerowania wszelkiego rodzaju uszkodzeń materjałów. Ceny przystępne. Brandes, Piotrkowska 69, m. 9.

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na Zł. 15.– na imię M. Borensztajna, Nowemiejska 27. 3904

אלע ארט גארדינעז

ווי אויך פערשירענע קאפעז און טיש-דעקעז, בעקומט מען אמביליגסטען און צו קאנקורענץ-פרייזען, נאר אין דער לאנגיעהריגער פירמע

L. Elbaum

26 NOWOMIEJSKA 26

פראנט 1-טער שטאק.

קומט און איבערצייגט אייך!

דאס אנאליטיש=באקטעריאלאגישע לאבאראטאריום פון מעדיצ. אנאליזען

„היגיענא"

גדאנסקא 31a, טעל. 192-64

נעמט אן אלערהאנד אנאליזען צו לעטשניצע פרייזען. אויפ'ן ארט א פיזיקאליש-טעראפישער קאבינעט.

Dr. med. **Niewiażski**

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DR.

Szymon Grinberg

(ארדינירט זומער אין ווישניאווא-גורא)

צוריקגעקעהרט

פילסודסקיעגא 55, טעל. 168-58.

נעמט אן פון 3—5.

Dr. med. M. FELDMAN

ספעציעל-ארצט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Kilińskiego 113 (Nawrot 41)

Telefon 155-77.

פאר שאכטעל-מאכער, ליגירער, בוכבינדער און דרוקערייען!

רעפעראטורען פון מעסערלען פערשידענע מאשינען-טיילע און שווייסונגען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

11/13 קאנסטאנטינער 11/13

(רוג זאכאדניא)

לעכער אויף דער מאשין

ווערען אנגענומען אויסצוניייען ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

די שענסטע דרוק-ארבייט ווערען אויסגעפירט אין דער דרוקעריי

בראמבערג און בוים

פילסודסקיעגא 55 (פראנט)

ווי צ.ב.ש. רעכנונגען, בריפבויגען, קוויטאנציעס, שטעמפעל-באנדעראלען, עטי-קעטען, חתונה-קארטען, וויזיט-קארטען, א.א. פינקטליך און סאליד אויסגעפערטיגט.

בחצי חנם

מחזורים, סליחות ספרים, טלתים

פילסודסקי 34, פר. געשעפט

ווי אויך איינגאנג דורכ'ן טויער

צו בעקומען אלע ארט ספרים און לצהר-ביכער, א ספעציעלער אויסוואהל פון מחזורים, אויך די וועלט-בערימטע אמתע ווילנער רב פנינים מחזורים, אויך מיט פוילישע איבערזעצונג, ש"ס, חומשים, משניות, מדרשים, סדורים, טלתים, נארטלען קאפ-לעז, ציצות און מזוזות צו רעיעלע פרייזען. פאר שול-קינדער גרויסע הנחות בעדענקט דעם אדרעס וסכאדניא 34 פראנט געשעפט אדער דורכ'ן טויער.

שייטלעז

צו בעקומען

קערש

סקווערא 15

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט און ווענע-רישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער-שוועכע

וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ. פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

לאדז, זאוואדזקא 1

טעל. 205-38

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.

וועגעריש-קראנקע, מענערשוועכע און הויט-קראנקהייטען

אנאליזען פון בלוט און אורין

די פערהיטונגס-סטאציע

איז טעטיג א גאנצען טעג לעת פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. G. GERSZTAJN

ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Traugutta 12, tel. 175-10.

נעהמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אוו.

ליטאגראפישע

דרוק-זאכען

קלישעס

צייכנונגען

און מאטריצען

ליפערט די דרוקעריי

י. דיאמענט,

קילינסקיעגא 50, 50

טעל. 188-76

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Lek. dentysta

St. Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7 אוו.

ברוך-קראנקע!!!

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם איז גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעדער דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיר בעוואוסטע פראפעסארען.

Dyr. J.Rapaport

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גומי-הייל-באנדאזשען פון מײן ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען אהן שום אפעראציע, דא דיקאל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פערעלטערטסטע ליידענדע ברוכען בײ מענער, פרויען און קינדער. — ספעציעלע ארטאפעד. הייל-באנדאזשען פאר צי-ריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען שראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די הייליבערסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מעטאדע ספעצ. ארטאפעד. הייל-גארסעטען פאר פערקריטונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינד-זוכט, ליימונגען, פערקרימטע פיס בײ קינדער און ערוואקסענע קינסטליכע הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע שפראטען פאר שטערצליכע פלאט-פיס לויט גיפס-מאדעל.

אכטונג! אכטונג!

אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

30 יעהריגע פראקטיק. פולע גאראנטיע!

ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו. עס ווערען אויך אנגענומען כוטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסא-כאריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאנק

היערמיט דריק איך אויס עפענטליך מיט גרויס צופרידענהייט מיין הערצליכסטען דאנק דעם בעריהמטען ספעציאליסט פאר ברוך-קראנקהייטען דיר. י. ראפאפארט פון דער ערשטער און איינציגער ארטאפעד. הייל-אנשטאלט אין לאדז וואלטשאנסקא 10, דערפאר וואס ער האט מיר געראטעוועט פון פיל גרויסע ברוך-שמערצען. איך האב א סך יאהרען געליטען פון מיין יאהר שווערען פערעלטערטען ברוך, וואס קיין שום פאס האט מיר נישט געקאנט צוריקהאלטען, האנט א דאנק זיין מיר פערלעגען אויסגעצייכנעטען ארטאפעד. הייל-באנדאזש, האט ער מיר באמת א וואונדער בעוויזען, איך פיהל מיך אויסגעצייכנעט גוט און בין פעהיג צו יעדער ארבייט.

(—) יוסף ברוך לאזינגער.

לאדז, וואלבארסקא 26.

1|6 1944

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

נעהמט אן די דרוקעריי פון

„נײעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער שטאט.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט-שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . . 60— 4

נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . .

ליפער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט-שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אין היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקע—1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיג. איז אפען ביטאג און בייגאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman